

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

LENKIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS SUVAŽLIAVIMAS – „Aušros“ inf.	3
LENKIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS VALDYBOS ATASKAITA – Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė	5
PIRMASIS LLB VALDYBOS POSĖDIS – LLB valdybos inf.	12
AR PAVYKS RASTI LIETUVOS PARTIZANŲ PALAIKUS? – „Aušros“ inf.	13
BALSTOGĖJE PRADĖJO VEIKTI LIETUVOS GARBĖS KONSULATAS – „Aušros“ inf.	14

MŪSŲ INTERVIU

LABAI SVARBU KALBĖTI TAISYKLINGA LIETUVIŲ KALBA – Alicija Krakauskienė	10
--	----

ŠVIETIMAS

MOKOMĖS LIETUVIŠKAI – Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė ...	15
„MANO TĖVIŠKĖS SPALVOS“ RYGOJE – Vaiva Vaicekauskaitė, Elyza Gudaitytė	16

KULTŪROS BARUOSE

VAIKŲ ŠOKIŲ ŠVENTĖ „BITUTE PILKOJI“ – Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė	18
KALNAI KRAŠTOVAIZDYJE, BALTŲ MITOLOGIJOJE IR LIAUDIES DAINOSE – Geografė, etnografė Nijolė Balčiūnienė	20

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

TOMUI VAZNELIUI ATMINTI – Jurgita Stankauskaitė	22
---	----

SVEIKA GYVENSENA

PUNSKO VALSČIAUS SOCIALINIŲ PROBLEMŲ ĮVERTINIMAS	24
--	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos atstovės Latvijos lietuvių dainų ir šokių festivalyje Rygoje (Irenos Vaicekauskienės nuotr.)
Suvalkų lietuvių darželio šokėjai su vadovėmis vaikų šokių šventėje „Bitute pilkoji“ Suvalkuose (iš Suvalkų lietuvių darželio archyvo)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
ul. A. Mickiewicza 23

tel. / faks. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny,
ul. Wileńska 9
tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołów
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2021-10-13

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Zadanie pn. „Wydanie 24 numerów dwutygodnika „Auśra” zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmonin-
gumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo
ir televizijos

rėmimo fondas
(gauta parama per
projekto įgyven-
dinimo laikotarpį
– 8000 eurų).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

I sirudenėjo... Aplink supusį trispalvį grožį ima keisti pilkuma. Ji labiausiai žadins pavasario ilgesį. Tačiau, anot Mariaus Katiliškio, viskam reikalinga atvanga. Džiugu bent tiek, kad koronavirusas, nors jau vėl aktyviau savo ragus rodo, neuždare mūsų namų areštuose. Tikrai nesinori dar vienu metų pratūnoti užsidarius namuose. Ir nors žiniasklaidoje girdime ne ką mažiau gąsdinimų nei praeitais metais, kol kas dirba ir mokyklos, ir kultūros namai, ir kitų ribojimų dar nematyti. Pasinaudodami proga ir galimybe judėti ir būti tarp žmonių, Seinų lietuvių „Žiburio“ mokiniai išsirusė į Rygą, dalyvavo Latvijos lietuvių bendruomenės ir Rygos lietuvių vidurinės mokyklos organizuojamame XIII dainų ir šokių festivalyje „Mano tėviškės spalvos“.

Šiųmetis ruduo buvo derlingas – vyko dvejų Lenkijos lietuvių didžiausių organizacijų suvažiavimai ir naujų jų valdžių rinkimai. Vien tai ką reiškia. O dar laukia du svarbūs renginiai – Punsko Kovo 11-osios lietuvių licejaus 65-asis jubiliejus ir po ilgos dešimtmečio pertraukos „Žiburio“ mokyklos iniciatyva atnaujinta lietuviškų mokyklų mokytojų konferencija. Švietėjiški renginiai. Lenkijos lietuviai visados pabrėždavo, kad lietuvių švietimas labai svarbus norint išsaugoti tautinį tapatumą. Bus proga susitikti, išdiskutuoti aktualias problemas, gal rasti jų sprendimus, juk visados verta kalbėtis ir dalintis patirtimi. Nerašysiu čia apie Punsko lietuvių licejaus vaidmenį šio krašto istorijoje. Įdomu tik pabandyti įsivaizduoti, kaip atrodytų šis kraštas, jei nebūtų įsikūrusi lietuviška mokykla. Greičiausiai neatpažįstamai kitoks. Tuomet vargu ar dar būtų leidžiama „Aušra“. Mokykla juk lemia viską.

Lenkijos lietuvių bendruomenės suvažiavimas

„AUŠROS“ INF.

Lenkijos lietuvių bendruomenės suvažiavime kalbėdamas LR konsulato Seinuose vadovas Remigijus Motuzas negailėjo mūsų bendruomenei gražių žodžių. Sveikinimo kalboje jis pabrėžė mūsų išskirtinumą ir ypač gyrė už tvirto stuburo turėjimą. „LLB – tardavom su pasididžiavimu. Jūs esat neaplenkiami. Turbūt niekur kitur nėra tiek draugijų, kultūros ir švietimo įstaigų, kaip pas jus. Tokio tipo mokyklos, kur visi dalykai mokomi lietuvių kalba, nėra niekur kitur pasaulyje, yra tik Punske, Seinuose ir Vidugiriuose. Apie tai reikia kalbėti, informuoti visus, nes daug kas nežino tiek Lietuvoje, tiek tarp Pasaulio lietuvių bendruomenės kraštų. Taigi jūs esat stiprūs. Reikia padaryti viską, kad bendruomenė nemažėtų“, – kalbėjo diplomatas, buvęs švietimo ir mokslo ministras.

Lenkijos lietuvių bendruomenės vienas iš įkūrėjų ir pirmasis jos

tarybos pirmininkas Bronius Makauskas trumpai apžvelgė Lenkijos lietuvių bendruomenės nueitą kelią nuo jos įkūrimo iki dabar. Pabrėžė, kad lūžio metais reikėjo atlikti daug svarbių darbų. Iki to laiko aklinais uždaryta Lietuva mūsų nepažinojo, reikėjo prisistatyti, taip pat telkti savo sąjungininkus. PLB buvusi viena iš jų. O vietoje irgi būta daug problemų: Seinų kraštas užguitas, vis dar stipriai juntama iš valdžiosėjusi skaldymo politika. Suvokus, kad vyksta nepakartojamas lūžis, pasisekė daug nuveikti. Anot Broniaus Makausko, be Remigijaus Motuzo pagalbos nieko nebūtų pavykę. „Jis kartu su mumis statė lietuviybę. Gal niekur jis tiek nėra padaręs, kiek mūsų krašte. Čia jis padarė viską, ką lietuvis patriotas padaryti privalėjo. Ačiū Jums!“

Kalbėtojas atkreipė dėmesį į dvi esmines mūsų bendruomenę žlugdančias ligas: pirma, kalbos

LR konsulato Seinuose vadovas ambasadorius R. Motuzas su žmona Laimute LLB suvažiavime

taisyklingumo nepaisymas, ypač parduotuvėse ar tvarkant administracinius reikalus, antra – lenkiškos mokyklos. „Tas mokyklos modelis, kur lietuvių kalba kaip dalykas, iš esmės nieko nesprendžia“, – sakė Bronius Makauskas. Anot jo, lietuvybei išlaikyti būtina pasitelkti mokyklą, tai rodo mūsų bendruomenės patirtis.

LLB tarybos pirmininkas Sigitas Birgelis pasiūlė gerb. ambasadorių Remigijų Motuzą priimti Lenkijos lietuvių bendruomenės garbės nariu. Visi vienbalsiai pritarė tokiam pasiūlymui.

Suvažiavimas perrinko Jolantą Malinauskaitę-Vektorienę kitai kadencijai LLB valdybos pirmininke. Pirmininkės siūlymu į valdybą išrinkti: Petras Maksimavičius, Aidis Staskevičius, Rita Vainaitė, Justas Bliūdžius, Alicija Kraužlytė, Alius Kliučinskas.

Į tarybos prezidiumą išrinkti: Sigitas Birgelis (pirmininkas), Asta Pečiulienė ir Irena Marcinkevičienė (pavadootojos). Kontrolės komisija: Alvydas Nevulis, Vytautas Budzeika, Raimundas Makauskas. Naujasis garbės teismas: Jūratė Kardauskienė, Anelė Kliučinskaitė, Arnoldas Vaznelis.

LLB suvažiavimo dalyviai

Nutarimų komisija, į kurią buvo išrinktos trys lituanistės Irena Gasperavičiūtė, Vida Uzdilienė ir Lidija Nevulytė, suredagavo suvažiavimo nutarimus, kurie vienbalsiai buvo patvirtinti.

Šiuo metu pats sudėtingiausias klausimas, kurį teks spręsti naujai išrinktai valdybai, yra Suvalkų švietimo ir kultūros centro kūrimas.

Taigi Bendruomenės valdybos kadencija nebus lengva. Steigti mokyklą – tikrai didelė ir atsakinga užduotis. Reikia turėti drąsos priimant sprendimus ir įdėti daug darbo juos įgyvendinant. Tad linkime sėkmės ir ištvermės darbuose, o esant reikalui paprašyti niekas neatsisakys padėti.

LENKIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS SUVAŽIAVIMAS, VYKĖS 2021 M. RUGSĖJO 25 D., NUTARIA:

- steigti Suvalkų lietuvių švietimo ir kultūros centrą;
- stengtis išsaugoti tokį Suvalkų krašto lietuvių švietimo modelį, kur visi dalykai dėstomi gimtąja kalba;
- prisidėti prie Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso kultūrinės dalies organizavimo;
- stiprinti Lenkijos lietuvių bendruomenės pozicijas Pasaulio lietuvių bendruomenėje;
- ugdyti Suvalkų krašto lietuvių bendruomeniškumą;
- surengti mūsų krašto lyderių (inteligentijos) forumą, kuris nustatytų bendruomenės poreikius, jų pagrindus sukurtų mūsų krašto lietuvių bendruomenės viziją ir veiklos strategiją;
- skatinti mokytojus supažindinti vaikus ir jaunimą su lietuviškų draugijų veikla;
- informuoti mokyklas apie mūsų krašto lietuvių organizacijų veiklą;
- skatinti jaunimą baigus mokslus grįžti į gimtąjį kraštą;
- stengtis viešojoje erdvėje vartoti taisyklingą lietuvių kalbą;
- skatinti jaunimą rinktis pedagogo profesiją, kad galėtų būti užtikrintas lietuviškų mokyklų tęstinumas.

Lenkijos lietuvių bendruomenės valdybos ataskaita

JOLANTA MALINAUSKAITĖ-VEKTORIENĖ

2017–2020 m. Lenkijos lietuvių bendruomenės (LLB) valdybos kadencija, kuri dėl Covid-19 pandemijos prasitęsė iki 2021 m., buvo paženklinta sudėtingų sprendimų metais. Darbus pradėjome Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 100-mečio džiugiais ir iškilmingais minėjimais, o juos baigiame pandemijos, neišspręstais sunkiais švietimo finansavimo, lietuviškų vadovėlių, Suvalkų mokyklos kūrimo klausimais. Per visą šį laikotarpį valdyba posėdžiavo 10 kartų, vyko nuotoliniai susirašinėjimai besikeičiant nuomonėmis, sprendžiant įvairius klausimus. LLB valdyba dalyvavo bendruose posėdžiuose su kitomis mūsų krašto lietuviškomis organizacijomis ar įstaigomis, mat visų darbai ir siekiai dažnai sutapdavo. Man pačiai tai buvo didelių iššūkių, išbandymų ir darbų metas. Visgi perimti skėtinės organizacijos vairą nėra paprasta ir lengva, tai reikalauja laiko, atsakomybės ir didelio asmeninio angažuotumo. Man padėjo patyrusi valdybos narių komanda bei tvirtos tautinės nuostatos, kurių vedama kiek išmanydama stengiausi garbingai atstovauti mums visiems. Pabandyčiau trumpai apžvelgti pagrindines šios LLB valdybos kadencijos veiklos gaires.

BENDRADARBIAVIMAS SU LIETUVOS IR LENKIJOS VALDŽIŲ ATSTOVAIS

Viena iš svarbiausių LLB veiklos gairių – ryšių su Lenkijos, Lietuvos ir vietos valdžiomis palaikymas. Esame

dėkingi Lietuvos Respublikos vyriausybei už nuolatinę paramą ir pagalbą mūsų kraštui. Nepaisant to, kokia politinė partija būtų valdančioji – dėmesys mūsų kraštui išlieka. Tai tik rodo, kad apolitiškumas šiuo atveju vienintelis teisingas kelias. Paskutiniuose Seimo rinkimuose PLB siekė įtvirtinti savo poziciją sukurdamą rinkimų apygardą ir pateikdama užsienio lietuvių kandidatūras. Dėl to Seime pasaulio lietuviams atstovauja Dalia Asanavičiūtė. LR prezidento rinkimų metu vyko ir referendumas dėl pilietybės išsaugojimo. Pilietybės klausimas ir toliau liko neišspręstas, nors mums jis ir nėra iki galo aktualus. Mat ten aiškiai kalbama apie pilietybės išsaugojimą, o mūsų krašto lietuviai, gimę Lenkijoje, šiuo klausimu lieka „už borto“. Šansų mūsų kraštiečiams turėti Lietuvos pilietybę yra – ji gali būti suteikta išimties tvarka, už nuopelnus Lietuvai ir lietuvybei. Pirmam vizitui į užsienį naujai išrinktas Lietuvos prezidentas Gitanas Nausėda pasirinko Lenkiją. Varšuvoje vyko prezidentų susitikimai, kurių metu kalbėta ir apie mums rūpimus klausimus. Lietuvos ambasadoje Varšuvoje prezidentas susitiko ir su lietuvių bendruomene. Tame susitikime dalyvavome kartu su viršaičiu Vytautu Liškausku. Buvo kalbama apie pasienio savivaldybių strateginę partnerystę, naujus ES fondus ir resursus, skirtus regiono stiprinimui, „Rail Balticos“ trasą ar Suvalkų lietuvių problemas.

Glaudžiai bendradarbiaujama su LR konsulatu Seinuose. Tiek

konsulas Vaclav Stankevič, tiek dabartinis konsulato vadovas ambasadorius Remigijus Motuzas aktyviai įsijungė į mūsų bendruomenės gyvenimą, padėjo spręsti išskylančias problemas, siekė, kad mums aktualūs klausimai būtų sprendžiami aukščiausioju lygmeniu. Ačiū Jums už tą globą ir norą dirbti mums visiems. Būtent konsulate Seinuose dažnai vyko susitikimai su kitų organizacijų vadovais, buvo diskutuojama, keičiamasi informacija ir nuomonėmis. Kartu teko priimti ir garbių svečių delegacijas. Mūsų kašte kelis kartus viešėjo LR ministras pirmininkas Saulius Skvernelis, ŠMSM ministras Algirdas Monkevičius, kancleris Tomas Daukantas, užsienio reikalų ministrai Linas Linkevičius ir Gabrielius Landsbergis, viceministras Egidijus Meilūnas, ULD direktorius Marijus Gudynas, kultūros ministras Mindaugas Kvietkauskas, teisingumo ministras Elvinas Jankevičius, LNKD direktorius Saulius Liausa, PLB pirmininkė Dalia Henke ar prelatas Edmundas Putrimas. Kelis kartus vyko ŠMSM, URM atstovų delegacijų vizitai, susitikome su Lietuvos ir Lenkijos seimų asamblėjos pirmininku Arvydu Nekrošiumi bei Asamblėjos delegacijos darbo grupės nariais, Lietuvos mokslų akademijos atstovais. Su LMA 2021 m. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis. Visų susitikimų metu kalbėta apie mums rūpimus klausimus ir problemas. Ne kartą teko vykti į Vilnių ir kartu su kitų mūsų krašto organizacijų ir įstaigų vadovais dalyvauti susitikimuose

su ŠMSM kancleriu Tomu Daukanu, Deividu Matulioniu ir kitais. Dėl pandemijos padaugėjo nuotolinių susitikimų – dalyvavau pokalbiuose su URM, ŠMSM, LNKČ ar PLB vadovybe.

Po 2018 m. savivaldybės rinkimų Lenkijoje teko užmegzti santykius su naujai išrinkta valdžia. LLB tarybos posėdžio metu buvo nutarta paremti tik nepartinius komitetus. Sėkmingai susiklostė santykiai tarp LLB ir Palenkės vaivadijos seimelio atstovų Valdemaro Kwaterskio (Waldemar Kwaterski) ar Cezaro Ciesliukovskio (Cezary Cieślukowski). Kalbant apie vietos valdžią – Seinų apskrities, Punsko ar Seinų valsčių, Seinų miesto – rasti bendrą kalbą nebuvo gan sudėtinga, kadangi pačiai teko eiti Seinų apskrities viršininko pavaduotojos pareigas, šiuo metu – darbuotis Seinų apskrities tarybos vicepirmininke. Tad dažnai tenka jungti šias funkcijas su LLB pirminkės pareigomis. Visur stengiuosi atstovauti lietuvių interesams. Deja, vienas iš opiausių ir sudėtingiausių 2019 m. klausimų – vadinamojo Seinų sukilimo 100-ųjų metinių minėjimas. Pirmą kartą į iškilnių organizacinį komitetą buvo pakviestos lietuvių organizacijos – LLD ir LLB. Atsisakyti dalyvauti tokiame komitete negalėjome. Ne kartą vyko bendri organizacijų pasitarimai, kol galiausiai, iškeldami tam tikras sąlygas, tarp kurių buvo lietuvių orumą žeidžiančių paminklų Berznyko kapinėse pašalinimas, pasirašėme bendradarbiavimo deklaraciją. Komitetui pirmininkavo Seinų apskrities viršininkas Maciejus Plesievičius (Maciej Plesiewicz), man skirtos vicepirmininkės pareigos. Komitetui priklausė visi Seinų apskrities valsčių viršaičiai, lenkų karinių, visuomeninių organizacijų atstovai ir mes, keturi lietuviai: LLD pirmininkas Algirdas Vaicekuskas, Punsko viršaitis Vytautas Liškauskas, Seinų apskrities viršininko pavaduotojas

Antanas Baudys ir aš. Deja, bendros kalbos rasti nepavyko, mums teko trauktis iš komiteto, kuris siekė ne pagerbti tų tragiškų įvykių aukas, o glorifikuoti pergalę. Sutikome dalyvauti tik dvikalbės lentos „Pojednanie – to wybór. Susitaikymas – tai pasirinkimas“ atidengime, pagerbti žuvusiuosius, aplankyti jų kapus. Ir nors pavyko atsikratyti vieno žeidžiančio lietuvių paminklo Berznyko kapinėse, Panerių paminklas ir toliau stovi, iškreipdamas istorinę tiesą. Noriu padėkoti istorikui dr. Broniui Makauskui už visas konsultacijas ir patarimus šiuo klausimu.

Turbūt visi sutiksime su jo nuomone, kad tuometinio lenkų ir lietuvių konflikto vadinti sukilimu nereikėtų. Nei minėjimo iškilmės, nei mūsų pasitraukimas iš komiteto nesulaukė didesnio atgarsio ar komentarų. Išlikusi lenta prie Šv. Agotos koplyčios Seinuose laukia darbų, o ne tik tuščių deklaracijų. Tačiau tie darbai, kaip antai T. Katelbachui skirtos lentos atidengimas Seinuose, tik parodo, kad išlikusios žaizdos neleidžia žengti kitu – tarpusavio supratimo ir istorinės atminties gerbimo – keliu.

Bendradarbiavimas su Punsko valsčiumi jau daugelį metų klostosi sėkmingai – viršaitis Vytautas Liškauskas visada palaiko ir remia LLB

Lenkijos lietuvių bendruomenės pirmininkė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė

iniciatyvas. Šiek tiek sudėtingesni santykiai su Suvalkų miesto valdžia, kuri prieš rinkimus, greičiausiai norėdama gauti lietuvių balsus, ieškojo kontakto ir siekė bendradarbiavimo, net buvo siūloma į miesto tarybą teikti lietuvių kandidatūrą. Tačiau greitu laiku santykiai pasikeitė. Iš Suvalkų miesto valdžios negavome paramos ieškodami patalpų lietuvių kultūrinei veiklai vykdyti, darželiui ar mokyklai steigti. Maža to, miesto valdžios iniciatyva paskelbta apklausa „Ar Suvalkuose reikalingas lietuvių kultūros ir švietimo centras?“ susilaukė šimtų antilietuviškų komentarų. Tai tik rodo, kad Suvalkuose lietuvių tautinė padėtis

daug sudėtingesnė nei Punske ar Seinuose, kad vis dar vyrauja neigiamas požiūris į juos, o tai tik skatina asimiliaciją ir tarpusavio nesantaiką.

BENDRADARBIAVIMAS SU PLB IR PLJS

LLB priklauso Pasaulio lietuvių bendruomenei (PLB), kuri nuo 1958 m. jungia pasaulio lietuvius, susibūrusius į 53 atskirų šalių/kraštų organizacijas. Šioje kadencijoje teko dalyvauti PLB Seime, lyderių suvažiavime, nuotoliniuose pasitarimuose. 2018 m. visas pasaulis iškilmingai minėjo Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 100-metį. Dainų šventę Vilniuje pradėjo renginys „Sujunkime Lietuvą“, skirtas pasaulio lietuviams. Rotušės aikštėje buvo surengtas ir LLB paviljonas. Už jo organizavimą esu dėkinga Aidžiui Staskevičiui, Irenai Kovalevska, Arnoldui Vazneliui, Nastutei Sidarienei ir Lukui Berneckui, Punsko LKN klijavimo teatro artistams. Koncerte dalyvavo Punsko LKN ansambliai „Klumpė“ ir „Jotva“. Tais pačiais metais vyko ir XVI PLB Seimas, kuriame Lenkijos lietuviams atstovavau kartu su Aidžiu Staskevičiumi ir Irena Kovalevska. Visiems tai buvo didžiulis išbandymas ir iššūkis. Mūsų pozicija PLB struktūrose atrodė sumenkėjusi, ryšys šiek tiek nutrūkęs. Nerimą kėlė kalbos, jog, pavyzdžiui, reikėtų atsakyti „etninių žemių lietuvių“ termino, kuris tarsi reiškia dabartinės Lietuvos pretenzijas į kitų valstybių teritorijas, ar sąvoką „emigrantai“ keisti į „pasaulio lietuviai“ arba „diaspora“, mat žodis „emigrantas“, pasak kai kurių, turįs neigiamą atspalvį. PLB pirmininke antrajai kadencijai išrinkta Dalia Henke. Nors į valdybą nebuvo išrinktas nei vienas etninių žemių lietuvis, kartu su Aidžiu Staskevičiumi papildėme paskirų komisijų gretas. PLB Seimo leidiniui bei leidžiamai knygai medžiagą apie LLB ruošėme kartu

su Irena Gasperavičiute ir Petru Maksimavičiumi. 2018 m. Vilniuje vyko Nacionalinis švietimo lyderystės forumas, dalyvavau ir užsienio lietuvių organizacijų lyderių programoje „Veiklos lyderystė bendruomenių plėtrai“. 2019 m. surengtas PLB ir PLJS lyderių suvažiavimas Nidoje, kuriame mūsų kraštui atstovavome trise: tuometiniai PLJS vicepirmininkas, PLB valdybos narys Aidis Staskevičius, LLJS pirmininkas Raimundas Makauskas ir aš. Čia daug dėmesio skirta „Lietuvių chartos“ 70-mečiui. 2019-ieji buvo paskelbti Pasaulio lietuvių metais. Prisijungėme prie vieno iš PLB šiai progai skirtų renginių ir kartu su Punsko LKN teatrais dalyvavome Baltijos šalių mėgėjų teatrų festivalyje „Baltijos rampa“ Kretingoje, atstovaudami pasaulio lietuviams. Tais pačiais metais mūsų krašte viešėjo PLB ir Seimo komisijos delegacija. Tai labai svarbus momentas norint atkurti tam tikrą mūsų mažytės bendruomenės poziciją globaliam kontekste. 2020 m. vyko rinkimai į PLB ir Seimo komisiją. Joje antrąją kadenciją darbus tęs Aidis Staskevičius, jo pavaduotojo pareigos skirtos man. Šiuo metu komisijos posėdžiai vyksta nuotoliniu būdu. Juose keliami ir etninių žemių lietuviams aktualūs klausimai. Artėjančio rudens sesijos posėdžio darbotvarkėje numatyta kalbėti apie etninių žemių lietuvių padėtį, ypač Baltarusijoje. Keliame ir kelsime mūsų kraštui aktualius klausimus. 2021 m. dėl pandemijos nuotoliniu būdu vyko PLJS kongresas, kurio pagrindiniai organizatoriai – mūsų jaunimas, LLJS. Parengiamieji Kongreso darbai pradėti dar 2020 m. Kitąmet liepos 21–24 d. vyks Kongreso kultūrinė dalis Punsko-Seinų-Suvalkų krašte. Turime dėti pastangas, kad renginys sulauktų kuo platesnio ir geresnio atgarsio, kad taikliai atspindėtų mūsų istorinę ir dabartinę padėtį. 2021 m. nuotolinio posėdžio metu PLB dėl

pandemijos nutarė nukelti PLB Seimą į 2022 m. Daug kas nepritarė šitam sumanymui, nuomonės ryškiai buvo visokios, ypač kad 2022 m. vyks ir jau minėto Kongreso kultūrinė dalis, ir Pasaulio lietuvių sporto žaidynės. Visos kadencijos metu LLB dalyvavo ir skatino krašto įstaigas ir organizacijas prisijungti prie PLB organizuojamų akcijų, kaip antai Pasaulio lietuvių vienybės dienos skirti koncertai, puošimasis trispalvėmis valstybinių švenčių proga ir pan. Bendradarbiaujant su PLB Švietimo komisija mūsų krašto jaunuoliai dalyvavo Pasaulio lietuvių vaikų ir jaunimo stovyklose Lietuvoje.

BENDRADARBIAVIMAS SU MŪSŲ KRAŠTO LIETUVIŠKOMIS ORGANIZACIJOMIS, ĮSTAIGOMIS

Visas mūsų krašto lietuviškas organizacijas sieja bendras tikslas – lietuvių išsaugojimas ir tautinio tapatumo puoselėjimas, todėl ir bendradarbiavimas su visomis gėnėtinais glaudus ir kryptingas. Nuo 2018 m. ne kartą vykdavo bendri pasitarimai ar valdybų posėdžiai. Ypač glaudžiai bendradarbiauta su LLD sprendžiant švietimo, Seinų sukilimo minėjimo iškilnių klausimus, priimant delegacijas, steigiant Suvalkų lietuvių vaikų darželį. Draugijos vardu buvo teikiamos projektų paraiškos „Lietuviškiems vakarams“ Suvalkuose rengti. Ačiū buvusiam LLD pirmininkui Algirdui Vaicekaskui už pasidalinimą sukaupu žinių bagažu, visokeriopą pagalbą, bendras diskusijas ir konstruktyvų bendradarbiavimą. Glaudžiai bendradarbiauta ir su Vysk. A. Baranausko fondo valdyba ir taryba, ypač steigiant Suvalkų lietuvių vaikų darželį. Ačiū valdybos pirmininkei Danutei Valukonytei, tarybos pirmininkei Jolantai Jonušonytei ir Seinų „Lietuvių namų“ direktorei Onutei Nevulienei. Tai ant jų pečių gulė didžiulė dalis biurokratiinių dalykų.

Kiek tik leido jėgos ir galimybės, stengiausi dalyvauti visų mūsų krašto įstaigų, organizacijų renginiuose, nelikti abejinga sprendžiant iškilusias problemas, teikti rengiamų projektų paraiškų rekomendacijas. Ačiū visų lietuviškų organizacijų ir įstaigų vadovams už darbą, kuris žūtbutinis mūsų krašto labui.

BENDRADARBIAVIMAS SU KITOMIS LENKIJOS TAUTINĖMIS MAŽUMOMIS

2018 m. solidarizavomės su kitomis tautinėmis mažumomis ir pasirašėme po ukrainiečių tautinės mažumos kreipimusi į Lenkijos vyriausybę dėl didėjančios ksenofobijos ir nacionalizmo apraiškų šalyje. 2021 m. susitikime su baltarusių tautinės mažumos lyderiu kalbėta apie šiais metais vykstantį visuotinį Lenkijos gyventojų ir būstų surašymą. Susitikime dalyvavo Algirdas Vaicekuskas ir Jonas Vydra. Kalbėta apie tai, kaip padrąsinti žmones nebijoti prisipažinti prie kitos religinės ar tautinės tapatybės. Apie surašymo svarbą kalbėta lietuviškose radijo ir televizijos laidose, portale punskas.pl. 2021 m. Balstogėje vyko susitikimas su Europos Tarybos narių delegacija, kuri vertino, kaip Lenkijoje paisoma tautinių mažumų teisių, kaip siekiama išlaikyti tautinį, kultūrinį ir kalbinį tapatumą. Susitikime mūsų tautinei mažumai atstovavo Irena Gasperavičiūtė, Algirdas Vaicekuskas, Jonas Vydra ir aš. Nors Lenkijos įstatymai leidžia atlietuvininti vardus ir pavardes, ta teise per pastaruosius 4 metus pasinaudojo tik 10 asmenų, dauguma jų – siejantys savo ateitį ir gyvenamąją vietą su Lietuva.

KULTŪRA, ŠVIETIMAS, ŽINIASKLAIDA

Kultūra ir švietimas – pagrindiniai banginiai, ant kurių laikosi mūsų krašto tautinės tapatybės išsaugojimas. Esame vienintelė tautinė mažuma Lenkijoje, išlaikiusi tautinės mokyklas, kitur gimtoji kalba,

istorija ar kultūra dėstomos kaip dalykai. Todėl dedamos visos pastangos, kad toks švietimo modelis išliktų kuo ilgiau. Švietimas susiduria su finansinėmis problemomis, mažėjančiu vaikų skaičiumi, lietuviškų vadovėlių stoka. Šitos problemos neišsprendžiamos jau daugelį metų. Kaip ir Panerių paminklo Berznyko kapinėse klausimas. Nors pavyko pašalinti vieną iš dviejų lietuvių žeidžiančių akmeninių užrašų – ir toliau kapinės, amžinojo poilsio vieta, lieka ideologijos ir istorijos mūšio lauku. 2018 m. garbingai ir iškilmingai buvo paminėtas Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 100-metis visame Punske-Seinų-Suvalkų trikampyje. Dalyvavau „Varpinės“ Punske kapinėse atidengime, „Lietuviškos menės“ atidaryme Seinų kunigų seminarijoje, šventiniuose koncertuose Punske, Seinuose, Suvalkuose, Varšuvoje. Kartu su tuometiniu konsulato Seinuose vadovu Vaclavu Stankevičiumi pavyko surengti kelias parodas Suvalkuose ir Balstogėje. „Misija Lietuva“ parengė ganėtinai išsamų televizijos reportažą apie mūsų krašto istoriją, dabartį ir problemas. Laida kelis kartus buvo transliuojama LRT eteryje. Beje, 2020 m. išspręstos LRT kanalo signalo stiprinimo ir transliacijos Suvalkų trikampyje problemos. Kiek leido laikas ir galimybės, dalyvaučiau valstybinių švenčių minėjimuose, partizanų ar savanorių pagerbime, tradiciniuose mūsų krašto renginiuose, knygų pristatymuose, parodų atidarymuose, mokyklų šventėse. Ačiū jų rengėjams ir dalyviams. Kultūrinių renginių gausa ir meninis lygis tik parodo, kokie mes stiprūs ir vieningi veikloje.

LLB valdyba kiekvienais metais Punske Kovo 11-osios licėjaus absolventams, stojantiems į Lietuvos aukštąsias mokyklas, išduoda pažymą, liudijančią jų tautinę kilmę. Tokių pažymų kasmet buvo išduodama apie 15. Tai rodo, kad jaunimo

akys žvelgia į Lietuvą. Tuo pačiu yra daugiau vilties, kad jie ateitį sies su Tėvyne arba gimtuoju kraštu.

LLB globoja Suvalkų lietuvių ansamblį „Sūduva“ – šokėjus, teatralus, dainininkus ir muzikantus, organizuoja jau tradiciniu tampa „Lietuvišką vakarą“ Suvalkų mieste, suburiantį ir Punske, ir Seinų meno ansamblių dalyvius. Kultūros srityje glaudžiai bendradarbiaujama su LNK. Nuotolinių susitikimų su LNK direktoriumi Sauliumi Liausa metu svarstyta sekti JAV lietuvių pavyzdžiu ir pradėti rengti Europos lietuvių dienas. Kadangi mūsų krašte LNK finansuojamų kultūros darbuotojų skaičius didžiausias, jie dirba Punske, Seinuose ir Suvalkuose, natūraliai manoma, kad pirmas toks renginys turėtų vykti būtent mūsų krašte.

Didžiausias šios LLB valdybos laimėjimas – Suvalkuose atidarytas lietuvių vaikų darželis.

SUVALKŲ LIETUVIŲ REIKALAI – DŽIAUGSMAI, PROBLEMOS, IŠŠŪKIAI

Viena iš prioritetinių LLB valdybos veiklos gairių – Suvalkų lietuviai ir jų išlikimo klausimas. Nepaprastai džiugu, kad vidutiniosios kartos ir jaunuosius Suvalkų miesto bei apylinkių gyventojus pavyko suburti, sukviesti į meno ansamblius, kultūrinius renginius, suvienyti vienam tikslui – turėti Suvalkuose lietuvių kultūros ir švietimo centrą. Pirmieji susitikimai ir pokalbiai su tėvais vyko dar 2017 m. pabaigoje. 2018 m. surinkti parašai ir oficialiai pareikštas noras turėti lietuviybės židinį Suvalkuose. Nors čia veikia LLD Suvalkų skyrius, jų patalpos nuomojamos, kuklios, per mažos švietėjiškai veiklai. Vidinė migracija neišvengiama, o augantis tautiečių skaičius augina ir naujus poreikius.

2018 m. pradėta susirašinėti su Suvalkų miesto valdžia, vaivada. Didelis indėlis buvo LR konsulato Seinuose vadovo Vaclavo Stankevičiaus ir jo

darbuotojų Petro Maksimavičiaus ir Jolantos Bagdonavičienės. Tai jie talkino ieškant patalpų kultūrinei veiklai vykdyti ar darželiui steigti. Greitu laiku prisijungė ir kitos organizacijos – LLD, A. Baranausko fondas. Visi atstovaudami Suvalkų lietuviams drąsiai sakėme – mums reikia vietos kultūrai, darželiui ir mokyklai. Ir nors pagal Lenkijos įstatymus švietimą kuruoja vietos savivalda, pagalbos nesulaukėme. Atseit tai jau tarptautinių santykių reikalų lygmuo. Kreipėmės pagalbos į Lietuvos vyriausybę ir susilaukėme palaikymo. Jau 2018 m. Vilniuje vyko susitikimas su kancleriu Deividu Matulioniu, kuriame dalyvavau kartu su Algirdu Vaicekausku ir Petru Maksimavičiumi. 2019 m. susitikime Suvalkuose su miesto švietimo skyriaus darbuotojais bei Suvalkų miesto viceprezidente Eva Sidorek (Ewa Sidorek) norėjome išspręsti darželio steigimo problemas. Deja, nepavyko. 2019 m. su ŠMSM, KM ir URM delegacija apžiūrinėjome galimas patalpas Suvalkų vaikų darželiui, mokyklai, kultūros įstaigai. Tuomet nuspręsta kuo greičiau surasti laikinas patalpas ir steigti vaikų darželį, kurį visiškai finansuotų Lietuvos Respublikos vyriausybė. 2019 m. ŠMSM Vilniuje vyko pasitarimas dėl Suvalkų lietuvių vaikų darželio steigimo. Tada buvo užtikrintas darželio finansavimas ir nutarta, kad įstaigos steigėjas, kaip ir Seinų „Žiburio“ mokyklos, bus Vysk. A. Baranausko fondas. 2019 m. Vasario 16-osios koncerte Suvalkuose dalyvavo premjeras Saulius Skvernelis. Susitikime su miesto valdžia jis išsakė aiškią poziciją dėl centro steigimo. Deja, nors tokio aukšto rango politikai nedažnai užsuka į Suvalkus, šiam faktui spaudoje dėmesio skirta ne itin daug, buvo skleidžiama melaginga informacija, kad susitikime dalyvavo Lenkijos vyriausybės atstovas. Premjerų M. Moravieckio (M. Morawiecki) ir S. Skvernelio

susitikimų metu, rodėsi, aukščiau-siuoju lygmeniu buvo išspręstas minėto centro steigimo klausimas. Jis ir šiandien lieka aktualus. Jau vien 2019 m. apžiūrėtos 28 patalpos darželiui, palaikytas ryšys su vaikučių tėvais. Galiausiai pavyko. Pandemijos šešėlyje 2020 m. rugsėjo 1 d. atidarytas Suvalkų lietuvių vaikų darželis. Jį pradėjo lankyti 8 vaikai, baigė 13, o šiais metais susirinko jau 22. Tėvams kyla klausimas – kas toliau? Šiuo metu dirbama, kad Suvalkuose būtų įsteigta lietuviška pagrindinė mokykla. Jaučiame visapusišką LR konsulato Seinuose vadovo ambasadoriaus Remigijaus Motuzo paramą ir palaikymą. Kaip ir 2019-aisiais, 2021 m. pakartotinai siųsti raštai Lenkijos premjerui M. Moravieckiui, švietimo bei vidaus reikalų ir administracijos ministrams. Gautus atsakymus galima vertinti dvejopai. Aišku tik tiek, kad be politinės valios ir sprendimo mokyklą įsteigti bus labai sunku. 2021 m. rugsėjį tėvų susirinkimo Suvalkų vaikų darželyje metu nuspręsta suburti mokyklos steigiamąjį komitetą. Iki 2023 m. Suvalkuose turėtų pradėti darbą lietuviška mokyklėlė. Ar taip bus – priklauso nuo mūsų visų: Suvalkuose gyvenančių tėvų sąmoningumo, kurio kartais pasigendama (ypač kai matome, jog lietuvių tėvų vaikai ir toliau palieka lankyti lenkiškus darželius), lietuvių organizacijų lyderių ištvermės, konsulato Seinuose vadovų, ir politinių sprendimų, priimamų aukščiausiuoju lygmeniu. Neturėdami nei žmogiškųjų, nei finansinių išteklių, nesame pajėgūs patys parengti dokumentaciją ir gauti finansavimą.

ATEITIES VEIKLOS GAIRĖS

Praėję ketveri metai buvo kupini įvairių įvykių. Mančiau, jog reikėtų toliau dėti visas pastangas ir siekti, kad ligi šiol silpniausia Punske-Seinų-Suvalkų krašto lietuvių trikampio kraštinė – Suvalkai – sustiprėtų, kad ten gyvenantys lietuviai turėtų tokias

pat sąlygas lietuviškam švietimui ir kultūros puoselėjimui kaip Punske ar Seinuose. Suvalkų lietuvių kultūros ir švietimo centro steigimas – tarsi pakibęs ore. Reikėtų drąsiai priimti sprendimus ir ryžtingai siekti jo įsteigimo. 2022-ieji bus skelbiami Jau-nimo metais. LLB privalo prisidėti prie PLJS kongreso kultūrinės dalies organizavimo, bet ne tik – turime kuo daugiau jaunų žmonių įgalinti ir įtraukti į lietuviškų organizacijų veiklą. Silpnėja mūsų bendruomeniškumas, tautinis tapatumas. Globalizacijos procesai paliečia ir mūsų mažą bendruomenę, tačiau privalome atsilaukti ir surasti būdus, formas, kaip egzistuoti ir išlikti. Reikėtų nenutraukti ryšių su PLB, stiprinti etninių žemių lietuvių poziciją joje, ypač dabartinės geopolitinės situacijos perspektyvoje. Artėja PLB Seimas – reikėtų aiškiai išsakyti mūsų bendruomenės poreikius ir siekius. Reikėtų sukurti mūsų krašto bendrą veiklos strategiją ir viziją. Kaip atrodys mūsų bendruomenė po 10 ar 15 metų? Kaip spartės asimiliacijos procesas ir ar esame pajėgūs jį sustabdyti? Kokių priemonių imtis, kad lietuvių būtų išsaugota ir perduota ateities kartoms? Labai svarbus ir mūsų visų vieningumas bei susiklausymas. Daug kur visai nereikalingai esam susiskaldę, nemokame išsilaisvinti iš provincija kvepiančių asmeninių nuoskaudų ar nepasitenkinimo, o kalbėjimas į akis viena, už akių kita turbūt tampa mūsų stiprių regioninio tapatumo bruožu. Kalbėkimės. Aiškinkimės. Būkime vieningi.

Ačiū valdybos nariams: Petrui Maksimavičiui, Aidžiui Staskevičiui, Irenai Gasperavičiūtei, Jonui Vydrai, Onutei Virbylienei, Nastutei Sidarienei, Astai Bobinaitei. Dėkoju kitų lietuviškų organizacijų, kultūros įstaigų, mokyklų vadovams ir lyderiams. Ačiū bendražygiams. Atleiskite, jei ko nepaminėjau. Dar kartą ačiū visiems už pasitikėjimą ir dėmesį.

Labai svarbu kalbėti taisyklinga lietuvių kalba

ALICIJA KRAKAUSKIENĖ

Rugsėjo 5 d. vyko XIX Lenkijos lietuvių draugijos suvažiavimas, kurio metu slaptu balsavimu buvo išrinktas naujas pirmininkas bei taryba ir revizijos komisija. Su LLD pirmininku Robertu Sloviku kalbuosi apie lietuvių visuomenę, jos problemas ir ateitį.

Alicija Krakauskienė: Robertai, Tave pažįstame kaip Punsko lietuvių kultūros namų darbuotoją ir žurnalistą, rengiantį Balstogės radijo lietuviškas laidas. Gal galėtum daugiau papasakoti apie save?

Robertas Slovikas: 1997 metais baigiau Punsko licėjų, sėkmingai išlaikiau brandos egzaminus. Toliau, deja, nesimokiau. Teko išvykti į Vokietiją trumpai pasidarbuoti. Grįžęs ieškojau darbo vietoje. Punske įsidarbinti nepavyko. Draugo pakalbintas pradėjau dirbti reklamos įmonėje Suvalkuose, kur susidūriau su vizualine reklama. Iš vienos įmonės patekau į kitą. Čia dirbau apie trejus metus. Susipažinau su grafinėmis programomis, reklamos projektavimu. Tai buvo darbas kompiuteriu ir fizinis. O paskui, rodos, 2003 metais man paskambino a. a. Romas Vitkauskas ir paklausė, ar nenorėčiau pusę metų padirbėti „Aušros“ leidykloje. Tada mano kolegė Božena Bobinienė buvo išėjusi dekretinių atostogų ir reikėjo ją pavaduoti. Taigi pusę metų teko padirbėti leidykloje. Tais

pačiais metais rudeniop Lenkijos lietuvių draugijos pirmininkas Algirdas Vaicekuskas pasiteiravo, ar nenorėčiau ruošti lietuviškų radijo laidų. Sutikau. Pradžioje tai buvo iššūkis. Buvę visokių sumanymų, kokios tos laidos turėtų būti. Buvo ir nežinomų dalykų. Tačiau pagelbėjo bendradarbės Rūta Burdinaitė ir Zita Vasiliuk. Naudotos garso montažo programos. Atsimenu, kad tada R. Burdinaitė dar dirbo su juostomis. Tai buvo toks labai senas dalykas, kurio greit atsisakytą. Ji ruošdama radijo laidas taip pat naudojo kompiuterinę įrangą. Paskui 2004 metais rudeniop pasitaikė proga įsidarbinti Punsko lietuvių kultūros namuose, kur dirbu iki šiolei. Esu garso ir šviesos operatorius bei atlieku grafinius darbus. Nuo to laiko dirbu šiame krašte.

A. K.: XIX LLD suvažiavimo metu daug kalbėta apie lietuviybės palaikymą ne tik Punsko-Seinų-Suvalkų krašte, bet ir Balstogėje, Varšuvoje, Ščecine ar Gdanske. LLD Vroclavo skyrius jau seniai nebeveikia. Su kokiomis mintimis pradėdi vadovauti šiai seniausiai lietuviškai organizacijai Lenkijoje?

R. S.: Jau praėjo mėnuo nuo rinkimų. Minčių labai daug. Laukia darbai ir spręstinos problemos. Yra nemažai darbų, kuriuos reikia tęsti, kuriuos man perdavė A. Vaicekuskas.

O kalbant apie minėtus LLD

skyrius – veikla juose buvo gana plati tuo metu, kai tuose miestuose gyveno kur kas daugiau lietuvių. Pastaruoju metu, kiek man teko girdėti, pasikeitė padėtis Gdansko skyriuje. Ščecino skyrius turėjo ir turi labai svarbų uždavinį – globoti vietą Myslibužo savivaldybėje, kur žuvo Lietuvos lakūnai Steponas Darius ir Stasys Girėnas. Būtent a. a. Viktoras Buvelskis tuo rūpinosi. Dabar taip pat reikėtų pasidomėti tos vietos globa. Žinoma, lėšos tam yra skiriamos. Kasmet mūsų krašto moksleiviai nuvyksta į lakūnų žūties metinių minėjimą.

Reikėtų įdėti daugiau jėgų, kad Suvalkuose sparčiau viskas pajudėtų – ten reikia kultūros ir švietimo centro. Šiame mieste jau antrus metus sėkmingai veikia lietuvių vaikų darželis. Ateis laikas, kai tėvams reikės vaiką užrašyti į mokyklą. Jei nebus lietuviškos – užrašys į lenkišką, ko labai nenorėtume.

Varšuvoje šiek tiek lietuvių veiklos yra. Veikia sekmadieninė mokyklėlė. Ar to pakanka? Nemanau. Reikėtų sueiti, pasitarti, kokia ta veikla turėtų būti. Visai neseniai buvo įsteigtas Balstogės skyrius. Kolegė Z. Vasiliuk sakė, kad problema yra patalpų trūkumas. Reikėtų pasidomėti, kur lietuviai norėtų susitikinėti (o laiko tokiems suėjimams, manau, jie tikrai surastų), kaip jie norėtų veikti vietoje. Balstogėje yra labai daug studentų iš mūsų krašto. Manau, kad čia reikia tik stimulo ir veiklos plano, ir tautiečiai sėkmingai galėtų pradžioje bent kartą

Lienos Casperavičiūtės nuotr.

Lenkijos lietuvių draugijos pirmininkas Robertas Slovikas

per mėnesį susitikti ar esant kokiai progai, vykstant kokiems nors miesto renginiams. Planų galima turėti labai daug, bet paskui susiduriama su realybe. Taip atsitiko ir Jolantai Malinauskaitei-Vektorienei, prieš porą metų organizuojant Suvalkuose lietuvių vaikų darželį, kai nerasta bendros kalbos su miesto valdžia.

A. K.: Kaip manai, kokie bus pirmieji Tavo darbai? Kokias problemas jau reikia spręsti?

R. S.: Jau praėjus dviem savaitėms po rinkimų atėjo žinia iš Suvalkų, kad didėja LLD Suvalkų skyriaus patalpų išlaikymo kaštai. Matome, jog apskritai labai sparčiai kyla kainos. Projektuose Lenkijos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai, kuriuos jau teko pasirašinėti, pateiktos tam tikros sumos, bet jau dabar žinome, kad kyla šildymo kaštai, kitais metais – elektros kainos. Žinoma, kad reikės ieškoti lėšų patalpoms išlaikyti. Siūloma pasiteirauti miesto valdžios, ar nebūtų patalpų, už kurias

neriektų mokėti kaip pajamų neturinčiai visuomeninei organizacijai. Suvalkų lietuvių (anksčiau senjorų, dabar ir jaunimo) veikla yra matoma. Leidžiamas „Suvalkietis“, stengiamasi palaikyti kultūrinę veiklą. Taigi patalpų išlaikymo klausimą greitu metu reikės išspręsti: ar paieškoti kitų patalpų, ar papildomų lėšų, kad Suvalkų lietuviai turėtų kur sueiti ir tęsti veiklą.

Kaip jau minėjau, Suvalkuose taip pat reikia lietuviškos mokyklos. Turėtų būti sutelktos visos jėgos, kad mokykla per dvejus metus atsirastų. Kalbėsiuosi su Lenkijos lietuvių bendruomenės pirmininke J. Malinauskaite-Vektoriene,

kokie iki šiol darbai yra padaryti, ką dar reikia atlikti, kur nuvykti, su kuo kalbėtis.

A. K.: Galbūt galvoji apie naujus bendradarbiavimo būdus, formas?

R. S.: LLD suvažiavime buvęs pirmininkas A. Vaicekauskas sakė viliąsis, kad naujas pirmininkas daugiau bendradarbiausius su kitais internetu. Tačiau internetas – tai ne viskas. Mano manymu, per tą internetą mes labai daug prarandame. Tai buvo matoma praėjusiais metais, kai moksleiviai dėl pandemijos mokslus tęsė interneto erdvėje. Jaunam žmogui tai nėra geras mokymosi būdas. Teko keletą jaunų žmonių paklausti, ar jiems patiko nuotolinis mokymas. Vienas kitas pasakė, kad taip. Tačiau matome, jog bendradarbiavimo, buvimo kartu trūko ir trūksta. Matome, kaip dabar elgiasi jaunimas, kai elektroninė įranga yra kur kas svarbesnė – jie daugiau rašo žinučių, negu kalbasi, kad ir koridoriuose per

pertraukas. Ir tai yra blogai.

Internetu galima susitvarkyti daug reikalų, pateikti daug daugiau informacijos ir ji daug greičiau pasieks adresatą. Gal sieksiu, kad Draugija daugiau informacijos internete pateiktų, kad mūsų darbai būtų matomi, tai, ko siekiame, ką norime padaryti ar kokių planų turime. Juk posėdžių ir susitikimų nebūna labai daug, tad galima supažindinti su savo vizijomis ar planais internete.

A. K.: Kaip vertini mūsų visuomenės tautinį sąmoningumą, lyginant su vyresniosios (mūsų senelių) kartos?

R. S.: Kol kas sunku vertinti tautinį sąmoningumą, kai dar nesu įsigilinęs į veiklą. Norėčiau dalyvauti kokuose nors mokyklų renginiuose, pažinti jaunimo pasaulėžiūrą, pasiklausyti, kaip jie kalbasi tarpusavy. Tai labai opus dalykas. Girdime, kaip kalba vaikai ar jaunimas, studentai, kurie grįžta į mūsų kraštą, kaip lietuvių kalba yra darkoma, kiek daug joje slavizmų ir kitų svetimybų. Ar gėdijasi kalbėti taisyklinga literatūrine kalba? O gal jiems atrodo, kad ji keista, nes jų seneliai ar tėvai ne visi mokėjo literatūrinę kalbą ir jiems užteko dzūkų tarmės? Lietuvių kalba labai graži, joje labai daug gražių žodžių, kartais net sunku rasti atitikmenį lenkų kalboje. Tad kodėl nenorima vartoti tos gražios lietuvių kalbos, kartu pabrėžiant savo tautiškumą, paradant, kad esi lietuvis, o ne maišantis dvi kalbas? Jei taip kalbėsime išvažiavę į Lenkijos gilumą, aplinkiniai pagalvos: kaip jis kalba? Prieš 20 metų, kai dar dirbau Suvalkuose, buvau deleguotas į Ščecino vaivadiją. Ten mes, punskiečiai, tarpusavy kalbėjomės lietuviškai. Lenkams buvo keista. Svarstė, iš kur mes atvykome. Mat labai gerai kalbame lenkiškai ir staiga imame kalbėti

kita kalba, kurios jie visai nesu-
pranta. Paaiškinus, kad esi lietuvis,
jie klausia: „Tai tu iš Lietuvos?“
„Ne, iš Lenkijos...“ „Tai Lenkijoje
lietuvių yra?“ Na, tada, prieš 20
metų, Lenkijoje kai kurie eiliniai
gyventojai net nežinoję, kad šalyje
gyvena lietuvių.

Sakyčiau, kad mūsų visuomenės
tautinis sąmoningumas yra gana
didelis. Užtenka pažiūrėti, kiek
žmonių ateina į kultūrinius rengi-
nius, kiek susirenka kad ir į Vasario
16-osios minėjimą (pavyzdžiui, kai
2018 metais šventėme 100-ąsias
nepriklausomybės metines). Tai
rodo, jog mes žinome, kas esame.
Ir jei žinome, kas esame, tai var-
tokime taisyklingą lietuvių kalbą.
Tuo parodysimė, jog esame tikri
lietuviai.

**A. K.: Ką norėtum pasakyti
Lenkijos lietuviams kaip Draugi-
jos pirmininkas?**

R. S.: Vienas iš labai svarbių
uždavinių yra darbas su Draugijos
archyvu. Ne tiek daug darbo reikia
jam sutvarkyti, kiek peržiūrėti,
perskaityti, kas ten surašyta. Žinau,
kad archyvas nėra per plačiausias.
Spėju, jog daug medžiagos yra pas
žmones namuose. Norėčiau papra-
šyti ypač vyresniųjų, kurie veikė
kaimų skyriuose, kad, jeigu žino,
kur ta medžiaga galinti būti, kreip-
tųsi į mane, Draugiją ar „Aušros“
redakciją ir praneštų. Kad pa-
skambintų telefonu ir praneštų, jog
nori atiduoti. Tada viskas atsirastų
archyve ir per porą metų pagaliau
tai sutvarkytume, sudėliotume. Ir
žinotume, kur tie skyriai veikė, kas
buvo nutarta. Mat pasirodo, kad
daug informacijos neturime.

**A. K.: Ačiū už pokalbį. Linkime
stiprybės ir ištvermės visuomeni-
niame darbe, kad visi lūkesčiai,
išsakyti LLD suvažiavimo metu,
išsipildytų.**

Pirmasis LLB valdybos posėdis

Bendruomenės žinios

LLB VALDYBOS INF.

Spalio 3 d. Punske vyko pirmas
naujai išrinktos Lenkijos lietu-
vių bendruomenės (LLB) val-
dybos narių posėdis. Valdybą sudaro
šie asmenys: Jolanta Malinauskaitė-
Vektorienė (pirmininkė), Aidis
Staskevičius (vicepirmininkas),
Petras Maksimavičius (vicepirmi-
ninkas), Alicija Kraužlytė (sekre-
torė), Rita Vainaitė (narė), Justas
Bliūdžius (narys), Alius Kliučinskas
(narys).

Posėdžio metu aptarti aktualūs
klausimai, kuriuos naujai valdy-
bai teks spręsti. Artimiausiu metu
posėdžiaus Lietuvos ir Lenki-
jos kultūros paveldo išsaugojimo
ekspertų grupė, todėl nuspręsta
papildyti ir pateikti aktualią in-
formaciją apie Lenkijos lietuvių
kultūros paveldo apsaugą ir sprę-
tinas problemas (Berznyko kapinių
klausimas, buvusios Seinų kunigų
seminarijos rūmų, pastato, kuria-
me 1906–1914 m. veikė „Šaltinio“
spaustuvė, įamžinimas ir kt.).

Aptartas taip pat lietuvių švietimo
ir kultūros centro steigimo Su-
valkuose klausimas. Š. m. rugsėjo
27 d. atsakyme į LLB raštą Lenki-
jos užsienio reikalų ministerija pa-
žymėjo, kad Lenkijos valstybė šalyje
gyvenantiems lietuviams užtikri-
na europinius švietimo standartus.
Tuo pačiu pabrėžė, kad tenkinda-
ma naujus prašymus (matyt, tu-
rима omenyje lietuvišką mokyklą

Suvalkuose) tik didintų dispropor-
cijas tarp to, ką Lenkija užtikrina
lietuvių tautinei mažumai, ir to, kaip
nepaisoma Lietuvos lenkų teisių.
Paragino Lenkijos lietuvius kiekvie-
na proga priminti Lietuvos valdžiai,
kaip svarbu paisyti dvišalių sutarčių
ir tarptautinių įsipareigojimų. Visas
ministerijos atsakymo į LLB raštą
vertimas į lietuvių kalbą bus pa-
skelbtas vėliau.

Posėdžio metu nuspręsta parvežti
iš Vilniaus ilgamečių Punsko Kovo
11-osios licėjaus abiturientų rėmėjų
Aldonos ir Remigijaus Gaškų pado-
vanotą dalį asmeninės bibliotekos ir
Punsko licėjuje, švenčiant 65-metį,
įrengti atitinkamą ekspoziciją.

Aptarti kultūriniai renginiai, ku-
rie vyks Seinų-Punsko-Suvalkų
krašte. Netrukus kartu su LR kon-
sulatu Seinuose ketinama surengti
lietuviškoms šeimoms skirtą renginį
Suvalkuose, o ateinančiais metais
Seinuose, Punske ir Suvalkuose
kartu su Lietuvos nacionaliniu kul-
tūros centru – Europos lietuvių kul-
tūros dienas.

Diskutuota apie tai, kaip suburti
mūsų krašto veiklius bendruomenės
narius, draugijų, švietimo ir kul-
tūros įstaigų atstovus ir pabandyti
aptarti krašto raidos per 5–10 metų
gaires, išryškinti strateginius tiks-
lus, kurių įgyvendinimas leistų kuo
ilgiau išsaugoti ir stiprinti Lenkijos
lietuvių bendruomenę.

Ar pavyks rasti Lietuvos partizanų palaikus?

„AUŠROS“ INF.

Lenkijos Tautos atminties institutas (IPN) Suvalkų evangelikų kapinėse vykdo archeologinius tyrimus, kurių metu tikimasi rasti antisovietinės rezistencijos dalyvių palaikus. Tai jau antras šių svarbių darbų etapas. Š. m. balandžio mėn. tyrimų metu surasti dviejų žmonių palaikai, tačiau jie dar identifikuojami. Neseniai atliekant kasinėjimus taip pat aptikti palaikai, kurių palaidojimo vieta ir būdas rodo, kad tai gali būti pokario lenkų arba lietuvių rezistencijos kovų dalyviai.

Lenkijos Tautos atminties institutas yra sukaupęs nemažai informacijos apie 1948 m. gruodžio 15 d. bunkerio Šlynakiemyje šturmą, Jurgio Krikščiūno-Rimvydo ir Vytauto Prabulio-Žaibo žūties aplinkybes, jų palaikų pervežimą į Suvalkus. Pasak specialistų, tyrimai atliekami vietoje, kur netoliese pokario metais buvo Lenkijos saugumo tarnybos Suvalkuose būstinė. Tad tikėtina, kad toje kapinių dalyje ir buvo užkasami rezistencijos dalyviai.

Dešimtojo dešimtmečio pradžioje Suvalkų lietuviai J. Krikščiūnui ir V. Prabuliui miesto kapinėse pastatė simbolinį kapą su antkapiu, tikėdamiesi, kad kažkur netoli iš tikrųjų gali būti palaidoti Lietuvos laisvės kovų dalyviai. Tačiau tyrinėjantys specialistai iš Varšuvos tikina, jog būtent toje kapinių dalyje, kur šiuo metu vykdomi tyrimai, buvo laidojami Lenkijos saugumo struktūrų nužudyti žmonės. Pasak jų, tai patvirtina iš žuvusių asmenų giminaičių surinkti duomenys bei to meto įvykių

LR konsulato Seinuose vadovas R. Motuzas lankosi archeologinių tyrimų vietoje

liudininkų pasakojimai. Tai taip pat atskleidė pirmieji tyrimų rezultatai. Surasti palaikai nebuvo palaidoti karstuose, jie užkasti gana negiliai. Tad tai gali būti pokariu žuvę arba apklausų metu nužudyti antikomunistinio pogrindžio dalyviai.

Archeologiniuose tyrimuose dalyvaujanti antropologė tikino, kad nustatyti Lietuvos partizanų tapatybę gali padėti išlikę dokumentai, kuriuose aprašyti jų patirti sužalojimai, šautinės žaizdos. Lenkijos Tautos atminties institutas palaiko glaudžius ryšius su Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centru Vilniuje. Tai, esant reikalui, padės greičiau ir kokybiškiau atlikti palaikų

identifikavimo darbus. Kaip informavo tyrėjai, šiais metais kasinėjimo darbai jau baigti, tačiau, pasak jų, kitais metais turėtų būti tęsiami žymiai didesniame kapinių plote.

Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose vadovas ambasadorius Remigijus Motuzas, apsilankęs Suvalkuose atliekamų archeologinių tyrimų vietoje, padėkojo Lenkijos specialistams už vykdomus darbus ir pažymėjo, kad galutinių rezultatų nekantriai laukia ne tik Lietuvos visuomenė, bet ir šiame krašte gyvenantys lietuviai. Mat Lietuvos didvyriai nusipelnę garbingo palaidojimo.

Balstogėje pradėjo veikti Lietuvos garbės konsulatas

„AUŠROS“ INF.

Rugsėjo 23 d. Balstogėje, Varšuvos (Warszawska) g. 1A esančiame pastate, oficialiai buvo atidarytas Lietuvos garbės konsulatas. Garbės konsulu paskirtas verslininkas Tomašas Kurcinskis (Tomasz Kurciński). Jam suteikti įgaliojimai vykdyti garbės konsulo funkcijas Balstogės mieste ir apskrityje.

Naujasis Lietuvos garbės konsulas Balstogėje yra Palenkės verslo klubo viceprezidentas. Tęsdamas šeimos tradicijas, verslu užsiima nuo pat jaunystės. Baigęs ekonomikos studijas Varšuvoje, nusprendė apsigyventi Balstogėje ir su ja susieti savo ateitį. Nuo to laiko įkūrė arba vadovavo kelioms įmonėms. Veiklos spektras labai platus – pradėdamas naminių paukščių ir kitų gyvūnų auginimu, baigiant investicijomis į nekilnojamąjį turtą. Garbės konsulas gerai pažįsta Lietuvą, nes čia dažnai lankosi verslo reikalais. Kartu su šeima mėgsta poilsiuoti Druskininkuose ir kituose Lietuvos kurortuose.

Atidarymo ceremonijoje dalyvavę Lietuvos Respublikos diplomatai pažymėjo, kad garbės konsulato atidarymas Balstogėje padės labiau suburti čia gyvenančius lietuvius, plėtoti bei stiprinti šio regiono ryšius su Lietuva verslo, turizmo, kultūros ir kitose srityse. Garbės konsulato atidarymo proga vyko susitikimai su Palenkės vaivadijos maršalka Arturu Kosickiu (Artur Kosicki), Palenkės vaivada Bohdanu Paškovskiu (Bohdan Paszkowski) bei Balstogės miesto viceprezidentu Rafalu Rudnickiu

(Rafał Rudnicki). Jų metu aptartos galimybės visokeriopai stiprinti Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimą bei Lenkijos lietuvių tautinės mažumos problemas, tarp jų – lietuvių švietimo ir kultūros centro kūrimo Suvalkuose reikalai. Delegacijos nariai taip pat susitiko su Palenkės verslo klubo nariais, apsilankė stambioje įmonėje „SaMasz“.

Naujai paskirtas Lietuvos garbės konsulas T. Kurcinskis teigė, kad sieks supažindinti miesto ir regiono gyventojus su Lietuvos verslo, kultūros, mokslo pasiekimais. Taip pat deklaravo, jog stengsis Balstogėje populiarinti Lenkijos lietuvių tautinės mažumos kultūros srities pasiekimus. Pasak jo, lietuvių mažumos saviveiklininkai turėtų dažniau būti matomi įvairiuose festivaliuose ar miesto šventėse. Taip pat pažymėjo, kad domisi lietuvių kulinarijos paveldu, todėl stengsis surengti mieste jo pristatymus.

Taigi Lietuvos garbės konsulato atidarymas Balstogėje gali būti naudingas šiame mieste gyvenantiems lietuviams. Prieš kelerius metus

Iš kairės: LR ambasados Lenkijoje trečiasis sekretorius Vainius Kuzmickas, kultūros atašė Rasa Rimickaitė, antroji sekretorė Liliana Jaroslavska, LR ambasadorius Lenkijoje Eduardas Borisovas, LR garbės konsulas Tomasz Kurciński, LR konsulato Seinuose vadovas Remigijus Motuzas ir Lietuvos garbės konsulato direktorė Ilona Wakuluk

atsikūręs Lenkijos lietuvių draugijos Balstogės skyrius susidūrė su patalpų susitikimams ir kitai veiklai problema. Galima tikėtis, kad naujai paskirtas Lietuvos garbės konsulas galės pagelbėti ir šiuo klausimu, o mieste gyvenantys lietuviai dažniau susiburs ir galės planuoti savo veiklą.

Pabaigoje verta priminti pagrindines Lietuvos garbės konsulų funkcijas. Jų aprašymą galima rasti

Lietuvos užsienio reikalų ministerijos interneto puslapyje, todėl paminiu tik kai kurias. Pagrindinis tarptautinis dokumentas, reglamentuojantis konsulinių pareigūnų kategorijas, klases, statusą, pareigas, teises ir privilegijas, yra daugelio pasaulio valstybių 1963 m. ratifikuota Vienos konvencija dėl konsulinių santykių. Garbės konsulai gali būti skiriami įvairių profesijų žmonės: visuomenės veikėjai, verslininkai, politikai, meno pasaulio atstovai. Steigiant garbės konsulatus atsižvelgiama į formuojamus naujus Lietuvos užsienio politikos prioritetus ir ekonominį bendradarbiavimą su užsienio šalimis, į konkrečios valstybės politinę, ekonominę reikšmę Lietuvai.

Garbės konsulas nėra valstybės tarnautojas ir už savo darbą negauna atlyginimo. Tad garbės konsulo pareigas dažniausiai eina pasiturintys žmonės, kurie savo lėšomis gali finansuoti konsulato veiklą. Garbės konsulai gali teikti pagalbą nukentėjusiems piliečiams, padėti grįžti į Lietuvą, užtikrinti vertėją ar medicinos pagalbą. Tačiau negali atlikti daugelio konsulinių funkcijų (išduoti pažymas, įvažiavimo vizas, registruoti civilinės būklės aktus, atlikti notarinius veiksmus, priimti dokumentus pilietybei įgyti ir pan.), kurias vykdo valstybės tarnautojai. Kita vertus, ir anksčiau minėta veikla bei pagalba yra labai svarbios ir neretai reikalingos, tarkime, į gydymo įstaigas patekusiems LR piliečiams ar kitaip nukentėjusiems buvimo valstybėje. Ne mažiau svarbi garbės konsulų veikla verslo, kultūros, mokslo ir kitose srityse. Visa, kas suartina valstybes ir populiarina atstovaujamos šalies kultūrą ar mokslo pasiekimus, yra verta dėmesio ir naudinga. Žinoma, daug kas priklauso nuo garbės konsulo sumanumo ir noro aktyviai vykdyti savo funkcijas.

Šiuo metu Lenkijoje veikia 8 Lietuvos garbės konsulatai: Poznanėje, Katowicuose, Gdanske, Torunėje, Ščecine, Krokuvoje, Vroclave ir Balstogėje.

Mokomės lietuviškai

JOLANTA MALINAUSKAITĖ-VEKTORIENĖ

Kai už lango gelsta klevo lapas, o saulės spindulėlių vis mažiau, su malonumu prisimename vasarą, atostogas, ilgas, kupinas šilumos dienas. Daug puikių vasaros prisiminimų išlikę Suvalkų lietuvių vaikų darželyje. Mat liepos 19–23 d. čia vyko darželinio amžiaus vaikų stovyklėlė „Mokausi lietuviškai“, kurią rėmė Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

Nedrąsiai pateikėme paraišką šiam projektui, kurio tikslas – skatinti tėvus leisti vaikus mokytis gimtąja kalba, o pačius vaikučius – domėtis lietuvių kalba, kultūra, dalyvauti meno veikloje ir, svarbiausia, kartu žaisti bei mokytis lietuviškai. Šiam tikslui buvo parengti ir išspausdinti bukletukai, griaunantys stereotipus apie dvikalbystę, pasakojantys įdomius faktus apie lietuvių kalbą bei pateikiantys informaciją apie mūsų darželį.

Labai smagu, kad greitai atsirado norinčių lankyti stovyklėlės dirbtuvėles vaikučių. Suguzėjo darželinukai iš Punsko, Seinų, Suvalkų, Vidugirių, netgi Varšuvos. Stovyklėlėje dalyvavo ir tie, kurie kasdien nelanko lietuvių

vaikų darželių, o gimtąją kalbą vartoja tik namuose. 25 smalsių ir išdykusių vaikučių komanda visą savaitę uoliai rinkosi Suvalkų darželyje ir kartu žaidė, mokėsi, piešė, dainavo, lipdė, klijavo, vaidino, susipažino su lietuvių liaudies pasakomis, dainelėmis, šokiais, rateilais, instrumentais, baltiškais ženklais, gyvybės medžio simbolika, kūrė knygeles apie Lietuvą, lipdė molinukus, o svarbiausia – susidraugavo ir bendravo lietuviškai. Kartu valgėme, kartu miegojome, kartu žaidėme ir išdykavome. Dauguma veiklų įamžinta filmuke, kurį galite pamatyti Suvalkų lietuvių vaikų darželio feisbuko paskyroje. Turiningai ir žaismingai praleistas vasaros laikas, tikiuosi, ilgai išliks vaikučių ir jų tėvelių atminty. Ačiū užsiėmimų vadovams Alicijai, Arnoldui, Kornelijai, Elei, auklėtojoms Darijai ir Anetai, auklytei Ramunei, talkininkėms Anetai ir Aldutei. Kartu sukūrėme puikią stovyklėlę ir, svarbiausia, paskatinome tėvelius ir vaikučius rinktis lietuviškas švietimo įstaigas. Paskutinę stovyklos dieną šiek tiek liūdna buvo skirtis, nepritrūko tėvelių padėkos žodžių, vaikų apsikabinimų ir nuoširdžių šypsenėlių.

Projektas pavyko, bet ar pavyks įtikinti tėvus, kad auginti vaikus lietuviškoje ar dvikalbėje aplinkoje yra privalumas – laikas parodys. Suvalkų lietuvių vaikų darželis visuomet atviras lietuviškoms ir mišrioms šeimoms, kurioms rūpi, kad jų vaikai mokėtų lietuvių kalbą. Tai tėvų pasirinkimas lemia ir mūsų visos jau ir taip mažytės lietuvių bendruomenės likimą. Nebūkim abejingi, skatinkim savo vaikus mokytis lietuviškai.

Projekto rėmėja – LR švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės nuotr.

„Mano tėviškės spalvos“ Rygoje

VAIVA VAICEKAUSKAITĖ, ELYZA GUDAITYTĖ

Spalio 1 d. Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos ketvirtokai, penktokai, šeštokai ir aštuntokai kartu su mokytojomis išvykome į Rygą. Važiuojame apie šešias valandas, bet gerų draugų būryje laikas greit prabėgo.

Nuvykę į Rygą papietavome, o paskui nuvažiavome į Rygos lietuvių vidurinę mokyklą. Mus pasitiko Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkė Dalia Henke, mokyklos direktorė Jolanta Nagle, Rygos lietuvių bendruomenės pirmininkas ir mokyklos direktorės pavaduotojas Rolandas Žalnierius. Jis parodė mums mokyklą.

Mokykla didelė, joje mokosi per 400 mokinių. 1991 m. Rygos

85-ojoje vidurinėje mokykloje, kuriai vadovavo Aldona Treija, buvo atidaryta lietuviška klasė, kurioje mokėsi 9 mokiniai. Jūs mokė iš Lietuvos atvykusi mokytoja Edita Murauskaitė. Augant mokinių skaičiui šios mokyklos bazėje 1995 m. įkurta Rygos lietuvių pagrindinė mokykla. 2000 m. jai suteiktas vidurinės mokyklos statusas ir paskirtos buvusio vaikų darželio patalpos. Per keletą metų pastatas renovuotas ir išplėstas, pastatyta sporto salė, žiemos sodas. Šalia

esančiame pastate atidarytas popamokinio ugdymo centras. Vaikai turi labai didelį popietinių užsiėmimų pasirinkimą (pvz., lietuvių tautinių šokių). Skirtingai nei pas mus, visos kitos pamokos vedamos latvių kalba, išskyrus lietuvių kalbos, etnokultūros, Lietuvos istorijos ir geografijos. Be to, per lietuvių kalbos pamokas jie mokosi tik gramatikos. Mokyklą lanko ne tik Rygoje gyvenantys lietuviai, bet ir latviai. Lietuvių nėra daug, bet kasmet priimama 60 pirmokų. Aišku, pirmiausia

priimami lietuviai, paskui vaikai, kurių brolis ar sesuo mokosi šioje mokykloje ir turi pavyzdinę elgesį, vėliau – visi kiti.

Mokykloje yra graži tradicija – kai kuri nors klasė ją baigia, pasodina rožę. Tad prie mokyklos yra rožių alėja. Aplinka labai graži. Ir pastato viduje, ir prie jo yra daug gėlių. Koridorius puošia langais su vitražais, kuriuose vaizduojami įsimintini mūsų tautai įvykiai ir Lietuvos miestai.

Tai vienintelė mokykla Rygoje, kur mokoma lietuvių kalbos, tuo pačiu skleidžiama lietuvių kultūra šiame

Iš kairės: Rasa Maksimavičiūtė, Elyza Gudaitytė ir Vaiva Vaicekauskaitė

Irenos Vaicekauskienės nuotrauka.

Irenos Gaspavičiūtės nuotrauka.

mieste. Tai tarsi Lietuvos ambasadorė Latvijoje. Labai svarbu, kad Latvijoje gyvenantys lietuviai turi galimybę mokytis gimtosios kalbos, palaikyti tradicijas, o latviai – susipažinti su lietuvių papročiais, išmokti lietuvių kalbą ir tuo pačiu tapti lietuvių tautos draugais.

Aplankę Rygos lietuvių vidurinę mokyklą važiuojame į senamiestį. Čia pamatėme daug nuostabių vietų. Iš mūsų kraštiečio Kazio Linkos nemažai sužinojome apie Rygą, Latviją ir latvių kalbą. Aplankę dalį senamiestčio, nuvykome į Iliuzijų muziejų. Tai labai įdomi ir moderni vieta, kur galėjome daug ką išbandyti ir pasidaryti nepaprastai gražias nuotraukas. Išėję iš muziejaus ir pavalgę nuvykome į viešbutį.

Kitos dienos ankstų rytą išvykome į zoologijos sodą. Čia visiems labai patiko: ir mokiniams, ir mokytojoms. Galėjome pamatyti gyvūnus, apie kuriuos anksčiau nieko nežinojome. Aplankę zoologijos sodą nuskubėjome į Kultūros rūmus, kur pasirodėme. Dainavome mes ir mūsų draugė Rasa Maksimavičiūtė. Labai bijojome šio pasirodymo, nes žinojome, kad bus daug žiūrovų. Tarp jų buvo nemažai žymių asmenybių: Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkė Dalia Henke, Rygos lietuvių

Repeticijos akimirka

vidurinės mokyklos direktorė Jolanta Nagle ir Latvijos lietuvių bendruomenės pirmininkas bei mokyklos direktorės pavaduotojas Rolandas Žalnierius, Lietuvos ambasadorius Latvijoje, pasaulio lietuvių bendruomenių kultūros specialistė ir laidų vedėja Jurga Gailiūtė, ir, aišku, mūsų brangūs draugai ir mokytojai. Padainavome labai gražią dainą „Kregždė, kregždute“. Paklausėme ir kitų puikių atlikėjų labai šaunių dainų, taip pat pasižiūrėjome šokėjų ypatingai gražių šokių. Visus mus labai sužavėjo šie jaunų ir vyresnių dalyvių pasirodymai. Kiekvienas kolektyvas buvo

apdovanotas, o vėliau vyko vakaronė. Labai džiaugiamės, kad susitikome su daug nuostabių draugų iš Latvijos, su kuriais anksčiau draugavome.

Po vakaronės jau išvykome į Lenkiją. Ilgai važiuojome, bet labai greit laikas bėgo, nes autobuse dainavome. Norėjome dar ilgiau pabūti tokia šauniame būryje.

Nuoširdžiai dėkojame Rygos lietuvių vidurinės mokyklos direktorei Jolantai Nagle ir jos pavaduotojui Rolandui Žalnieriuui, kurie mus pakvietė į festivalį, taip pat gerb. Kaziu Linkai. Ačiū tariame išvykos metu mus globojusioms mūsų mokyklos mokytojoms. Ypač dėkojame mokytojai Irenai Vaicekauskienei, kuri ruošė mus pasirodymui, bandė prieš jį nuraminti, kai labai bijojom, ir visada buvo šalia. Taip pat ačiū tariame mokytojui Juozui Pileckui, kuris išmokė mus nuostabios dainos ir ruošė pasirodymui. Esame labai dėkingi mokytojai Irenai Gasperavičiūtei, kuri suplanavo visą išvyką, stengėsi viską suderinti, kad tik spėtume kuo daugiau vietų aplankyti Rygoje ir gražiai pasirodyti festivalyje. Dėkojame visiems, kurie prisidėjo prie išvykos organizavimo, ir tikimės dar ne kartą keliauti tokia šauniame būryje!

Ekskursijos dalyviai Rygos lietuvių vidurinėje mokykloje

Iš Seimų lietuvių „Ziburio“ mokyklos archyvo

Irenos Vaicekauskiene's nuotr.

Vaikų šokių šventė „Bitute pilkoji“

JOLANTA MALINAUSKAITĖ-VEKTORIENĖ

„Bitute pilkoji, iš kur medų nešioji?“ – šio suktinio žodžius moka dauguma vaikučių, todėl nekilo abejonių, kad pilkosios bitelės vardu turėtume pavadinti pirmą kartą Suvalkuose rengiamą vaikų šokių šventę. Ilgai svarstėme, kokį renginuką vaikūčiams galima būtų suorganizuoti šiame mieste. Į Seinus važiuoja mažieji aktoriukai, Punske renkasi mažieji dainorėliai, tad į Suvalkus sumanėme pakviesti mažuosius šokėjėlius.

Dar pavasarį planuotas renginys buvo nukeltas rudeniop ir įvyko 2021 m. rugsėjo 17 d. viešbutyje „Loft“. Dėl siautėjančio gripo ir kitų priežasčių ne visi vaikučiai galėjo atvykti, tad šventėje galima buvo dalyvauti dviem būdais: gyvai arba atsiuntus įrašą. Smagu, kad turėjome ir tokių, ir tokių dalyvių. Iš viso dalyvavo 160 vaikučių iš Punsko, Seinų, Suvalkų, Jonavos.

Renginį pradėjome šokio pamokėmis su vadove Kornelija Mauliūte.

Ji ne tik papasakojo apie kūno išsilimą prieš repeticiją, šokėjo laikyseną ir kitus svarbius kiekvienam sceniniam šokėjui faktus, bet taip pat pristatė tautinio kostiumo dėvėjimo pagrindus. Su vadove Kornelija vaikai paruošė jungtinį šokį – suktinį, dažnai vadinamą „Bitute pilkoji“. Su vadove Angele Bapkauskiene jie žaidė ir šoko folklorinius ratelius. Vadovė ne tik vaikučius, bet ir mokytojas paskatino sušokti „Malūnėlį“.

Šiek tiek pailsėję, pavalgę ir pasiėmę sceniniais kostiumais, vaikučiai pradėjo koncertinę programą. Ir visai nesvarbu, kas su koku repertuaru atvažiavo – visi puikiai praleido laiką, bendravo, vieni kitiems pritarė, garsiai paplodavo. Scenoje matėme Suvalkų lietuvių vaikų darželio „Sūduviukus“ (vad. A. Kraužlytė), Punsko darželio „Žirniukus“ (vad. A. Nevulienė ir I. Gasperavičienė),

Iš Suvalkų lietuvių darželio archyvo

Iš Suvalkų lietuvių darželio archyvo

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos šokėjus (vad. I. Vaicekauskienė ir I. Vilkelienė), LLEKD folkloro ansamblį „Šalčinukas“ (vad. A. Bapkauskienė), Punsko LKN choreografinį sambūrį „Jotva“ (vad. K. Mauliūtė), kuris šventėje dalyvavo ir gyvai, ir atsiuntė šokių įrašus. Per siuntę įrašytą šokių medžiagą, šventėje dalyvavo Seinų lietuvių „Žiburio“ darželinukai (A. Maksimavičienė, A. Nevulienė, G. Karaneckienė, B. Stoskeliūnienė, I. Karaneckienė), Punsko LKN vaikų liaudies meno studija „Puniukai“ (vad. A. Pečiulienė), Jonavos J. Miščiukaitės meno mokyklos tautinės muzikos ir šokio ansamblis „Ratilėlis“ bei istorinio šokio kolektyvas „Fioretti“ (vad. Ž. Antanavičienė). Turėjome progą pamatyti lietuvių liaudies ratelius ir žaidimus, sceninius lietuvių šokius, susipažinti su moderniu ir istoriniu šokiu. Visi kartu sukūrėme šokančių bitelių avilį, kurio motinėle ir šventės vedėja buvo Alicija Kraužlytė. Kaip

atrodė mūsų renginukas ir edukacinės programos, galėsite pamatyti filmuke, kurį paviešinsime interneto erdvėje.

Beliėka padėkoti visiems dalyviams – ir šokėjams, ir mokytojams, ir vadovams – už norą ir dalyvavimą. Visiems įteiktos padėkos, bitučių sunestas medutis, moliniai aviliukai ir, svarbiausia, visiems šokėjėliams – saldumynai. Tai buvo pirmasis bandymas. Koks jis – paliekam vertinti

dalyviams. Jei tik finansiniai ir žmogiškieji ištekliai leis, bandysime vaikų šokių šventę „Bitute pilkoji“ įtvirtinti mūsų krašto kultūrinių renginių kalendoriuje.

Nuoširdžiai ačiū šventės pagrindinei rėmėjai – Lenkijos Respublikos kultūros, tautinio paveldo ir sporto ministerijai, Tautiniam kultūros centrui, pagal kurio programą „Etno-Polska“ projektas buvo finansuojamas. Dėkui Suvalkų lietuvių vaikų darželiui ir meno fondui ART CLUB.

Iš Suvalkų lietuvių darželio archyvo

Kalnai kraštovaizdyje, baltų mitologijoje ir liaudies dainose

GEOGRAFĖ, ETNOGRAFĖ NIJOLĖ BALČIŪNIENĖ

Punsko krašto reljefo savitumas pakeri daugelį. Čia kraštovaizdis įspūdingas: kalvotas, su tarpgūbrinėmis dubomis, kuriose telkšo ežerai, pelkės, upeliai, versmės, šaltiniai... Punsko, Suvalkų kraštovaizdį puošia taisyklingos, tarsi duonos kepalai sudėtos moreninės kalvos, kurias sustūmė ledyno liežuviai.

Suvalkijos aukštumoje vyrauja aukštos stačiašlaitės moreninės kilmės kalvos. Čia pat eina takoskyra tarp Nemuno ir Priegliaus baseinų. Iš Lietuvos pusės tęsiasi Baltijos kalvyno Suvalkijos aukštumos su Vištyčio regioninio parko aukštais Dunojaus keteros kalnais, iškilusiais beveik 286 m virš jūros lygio. Moreninės kilmės Dunojaus ketera tęsiasi į Lenkijos teritoriją. Nuo viršukalnės atsiveria nuostabūs vaizdai: žmogaus nepaliesta Grybingirio rezervato žaluma, Romuvos giria, žemai tyvuliuojantis Dunojevo ežeras, laukai su pasienio sodybomis, šalia dunksančiu kalvyno aukščiausiu Stankūnų kalnu. Keliaujant į pietvakarius Suvalkų aukštumoje iškyla Šiurpilio piliakalniai, Gulbiniškių aukštieji kalnai ir pamažu kalvynas susijungia su Mozūrijos aukštuma. Aukštumoje yra gilusis rininės kilmės Ančios ežeras, Vygriai, Didysis Šelmentas, Šiurpilis, pradžia randa daugelis upių.

Nuo VIII a. pr. m. e. šiose aukštumose gyveno vakarų baltų-aisčių gentys: prūsai ir jotvingiai, todėl verta prisiminti, koks svarbus kalno

Folkloro festivalyje „Ant kalno gluosnys“

vaizdinys baltų mitologijoje. Į viršų kylantys objektai – kalnas, medis, ugnis, vaivorykštė (Dangaus lankas, Dievo, Laimės, Laumės juosta) padeda susisiekti su dangumi. Tarpininkais tarp žemės ir dangaus taip pat laikomi paukščiai, bitės, kurios vadinamos šventomis „dūšėlėmis“, jos tarsi „audžia“, skraido nuo žemės lig dangaus. Pasak mitologės dr. N. Laurinkienės, kalnas mitiniu poetiniu požiūriu yra simbolinis kelias į dangaus aukštybes. Kalno viršūnė, regis, liečia dangų arba bent jau yra arti jo. Kalnas buvo viena iš priemonių susisiekti su dangaus dievais. Perkūno garbintojams atrodė, kad ant kalno degančios šventos ugnies liežuviai ir kylantys dūmai iš tiesų siekia patį dangų. Esama tokių

kalnų, ant kurių, kaip sakoma senajame tikėjime, nusileidžia dangaus šviesuliai. Apie kalną, pavadintą Saulės Krėslu (Ukmergės r.), kalbama, kad ten visą dieną saulė „sėdi kaip ant krėslė“. Sako, kad alkakalnis Saulės Krėslas buvo senovės lietuvių aukuras. Apie kalno kaip kulto praktikavimo vietos svarbą rašo ir prof. dr. V. Vaitkevičius. Baltų tautosakoje, ypač latvių dainose, ažuolas taip pat buvo mitinio pasaulio jungtis: milžiniškas ažuolas savo šaknimis siekęs požemį, vėlių šalį, o viršūne dangų.

Baltų tradicijoje kalnas galėjo būti riba tarp žemiškojo ir dangiškojo mitinio pasaulio lygmenų. Liaudies šnekamojoje kalboje, žodinėje kūryboje sakoma: Anas pomirtinis pasaulis buvo vadinamas dausomis:

Festivalyje „Ant kalno gluosnys“ kalba LLEKD pirmininkė Aldona Vaicekauskienė

Iškilo į pačias dausas (labai aukštai). Tai gražiai išsakoma aukštaičių dainoje:

*„Oi toli toli, toli tolumėlėj,
Toli mano giminėlė, už debesėlių.“*

Dainoje kviečiama motinė, broliužėlis, seserėlė, tačiau visa giminėlė labai aukštai dausose, už debesėlių. Vaizdiniais prisiliečiama prie žmogui nepasiekiamo lygmens, prie paslapties.

Baltų tautų požiūriu kalnas buvo suprantamas kaip erdvė, priklausanti „anam“ pasauliui. Nuo seno žmonės yra laidojami ant kalvų, aukštesnėse vietose, arčiau dangaus. Lietuvių našlaičių dainose dažnai sakoma:

*„Kur eini, dukružėle, kur eini, siratėle?
Einu einu ant kalnelio, ant motulės kapelio“;*

*„Ei toli toli mano tėvelis,
Ei toli toli mano senasis,
An aukštojo kalnelio, po sierąja žemele“;*

*„Aina močiutė aukštan kalnelin
Prisibudinti savo dukrelį.“*

Ant kalnų buvo stebima Saulė, vyko pirmieji astronominiai tyrimai: Palangoje ant Birutės kalno (prof. V. Žulkus rado alką –

observatoriją su 11 stulpų), Vilniuje ant Verkių kalno (archeologas S. Lasavickas rado stulpavietę, šventvietės pamatus) ir kt. Specialus įrenginys ant kalno – stulpavietė, buvo naudojamas Saulės ir Mėnulio judėjimui dangaus skliaute stebėti ir turėjo ryšį su senąja baltų religija. Prof. dr. V. Vaitkevičius mini, kad 21 alkakalnio pavadinime yra šaknis *saul-*, pvz.: Saulėkalnis, Sauleskalns (Latvijoje).

Suvalkų muzikantai

Saulėkalniuose, piliakalniuose iki šiol švenčiama vasaros saulėgrįžos šventė – Rasos, Kupolinės. Labai svarbūs Gedimino kalno radiniai, pvz., dviašmenis iš rago pagamintas apeiginis kirvis, yra prieš tūkstančius metų vykusių apeigų pėdsakas.

Įdomus dr. F. Kavoliutės tyrimas. Ji rašo, kad XX šimtmečio viduryje vietovių, kurių pavadinimuose yra dėmuo *kaln-*, priskaičiuota 115: Kalniškiai, Kalnėnai, Kalnelis, Kalnėjai, Girkalnis, Aukštakalnis, Žaliakalnis, Medžiokalnis, Velniakalnis, Užakalniai, Pakalniškiai ir kt. Gyvenamųjų vietovių vardai yra raktas į kultūrinio kraštovaizdžio istoriją, saugo tautos praeitį,

pasaulėžiūrą. Garsus geografą prof. Č. Kudaba Žemaitijos aukščiausius kalnus vadino šventakalniais, sostakalniais, dievkalniais, sakė, kad tie kalnai „net atmintį turi“. Kalnai, kalvos kraštovaizdžio, tautosakos, kalbos, mitologijos samprata atspindi mūsų šaknis, dvasinės kultūros pradmenis. Šis pažinimas svarbus šių laikų visuomenei, kuri saugo baltų-aisčių genčių atminimą.

Tomui Vazneliui atminti

JURGITA STANKAUSKAITĖ

S pausdama pirmuosius šio teksto žodžius, vis dar negaliu patikėti, kad rašysiu apie draugą. Mirusį, išėjusį anapilin taip staiga ir netikėtai... Žodžiai lyg gumulas gerklėje užstringa, nes kažkaip nesinori suvokti, priimti į galvą tiesos – Tomo jau nėra. Neteks išgirsti jo linksmo „Labų!“, nesutiksiu jo skubančio kelyje. Jis išėjo ten, kur širdies neskauda... Mums skaudės. Ilgai skaudės, bet mūsų liūdesio, skausmo neįmanoma lyginti su jam artimiausių žmonių širdgėla. Žinau, kad šį straipsnį skaitantys Tomo tėvai nušluostys ne vieną ašarą, bet šiandien jaučiu pareigą pasidalinti savo prisiminimais apie jį. Šiandien, t. y. rugsėjo 27 d., Tomas būtų šventęs savo 33-įjį gimtadienį.

Su Tomu mes buvome pažįstami nuo mažų dienų. Esu tikra, kad jis iš aukštai pritarė mano teiginiui, jog neatsimenu pirmosios mūsų pažinties dienos. Mūsų tėvai pažįstami nuo, kaip jie pasakytų, senų laikų. Ne vienoje puotoje ir vakaronėje jų kartu dalyvauta. Mums būnant visai mažais vaikais, tėvai sueidavo „pabaliavoti“, o mes padūkti ir būtinai „prizbraiti“. Šiandien negaliu prisiminti, už ką mums tekdavo pabarimų klausytis, bet atminties atkarpose matau, kaip susėdę nedideliame kambarėlyje pas Vaznelius tylėjom, nuleidę akis. Trumpčiuką apsiraminėdavome ir tęsdavome savo žaidimus. Atsimenu, kad pas Tomą žaislų netrūkdavo. Man netrūkdė, kad jie buvo „berniukiški“, nes namuose irgi tik su broliais žaisdavau. Tomas su mama pas mus taip pat dažnai lankydavosi. Turbūt niekada neužmiršiu to momento, kai mus mamos pastatė prie veidrodžio „dideliame kambarin“ ir matavo, kiek

Tomas už mane aukštesnis. Kas tiesa, tai ne melas. Tomas visada buvo už mane aukštesnis. Man atrodydavo, kad aš visai neaugu, o Tomą labai tempė į viršų. Ir ištempė.

Kartais būdavo, kad mokykloje aukštesni berniukai skriausdavo jaunesnius ir žemesnius. Žinokit, Tomas niekada manęs nenuskriaudė ir iš viso neatsimenu tokio momento, kad jis būtų ką nors mokykloje nuskriaudęs. Jis visada elgėsi

atsargiai ir kultūringai. Puikiai atsimenu kitus vaikus mokykloje ir nesumeluosiu sakydama, kad Tomas buvo labai geras vaikas. Žinoma, tikriausiai visko buvę, tačiau iš visos mūsų klasės komandos Tomas buvo „tvarkyngiausias“ berniukas.

Kas buvo ta mūsų komanda? Tai buvusi mūsų šešetuko grupė, susidedanti iš klasės draugų. Kai reikėdavo apibrėžti, kas man Tomas yra, sakydavau: „Klasiokas, na netikras...“ Tada tekdavo trumpai papasakoti, kad iš tiesų mes nebuvo klasės draugai, nes Tomas už mane metais vyresnis, tačiau mokėmės vienoje klasėje. Vidugirių mokykloje mokinių skaičius nebuvo didelis, todėl buvo jungiamos dvi klasės. Taip ir atsitiko, kad tapome „netikrais klasiokais“. Tuometinis geriausias Tomo draugas buvo Saulius. Tai du absoliučiai charakteriu skirtingi

Karnavalas. Tomas pirmas iš dešinės

Iš Jurgitos Stankauskaitės asmeninio albumo

žmogiukai, su kuriais leisti dienas mokykloje buvo nepaprastai smagu. Likusieji komandos nariai – keturios mergaitės. Pagalvojus, kaip atrodydavo mūsų diena mokykloje, juoko ašara spaudžiasi akyse. Mes rinkdavomės gana anksti. Kuo anksčiau, tuo geriau. Bent 20 minučių iki pirmos pamokos turėdavome susirinkti klasėje ir susigalvoti dienos planą, ką veiksime per pertraukas. Kiekviena pertrauka, tai buvo pradėto žaidimo arba rezgamo plano tęsinys. Ką tokie „mazgiai“ galėdavome suplanuoti? Ogi, pavyzdžiui, kaip žiemą galėtume sujungti rogutes, kad mus pajėgtų didžiausias šuo patempti. Šiandien tai skamba labai neetiškai, bet tada mums atrodė, kad mano didelis šuo Reksas turi tiek energijos, jog tokia užduotis jam vienas juokas. Tačiau plano neįgyvendinome, nes nesuradome sprendimo, kaip įtikinti šunį

bėgti pirmyn. Mat norėjome pasijausti kaip šunų kinkinių varžybose Aliaskoje.

Tikiuosi, Tomo tėveliai nesupyks, jeigu pasakysiu, kad mes mokykloje jį laikėme „bagocausiu“ iš mūsų klasės. Tomas į mokyklą visada ateidavo su skaniausiais sumuštiniais ir vienu kitu zlotu skanumynams parduotuvėlėje nusipirkti. Ar mes jam to pavydėjome? Ne, nes Tomas viskuo mus pavaišindavo. Jis buvo mūsų saldžių naujienų vedlys. Tik

kartais jo gaila pasidarydavo, kai atėję iš vyresnių klasių berniukai per daug traškučių nukniaukdavo, teigdami: „Sakosi vienas, imasi du“. Tomas labai ėmė į galvą, sugalvodavo, kaip kitą kartą su neklaužadomis pasielgti. O jam minčių netrūko.

Prisimenu mūsų karnavalus. Tai būdavo viena geriausių mokykloje organizuojamų švenčių, kada ne tik ateidavome persirengę, kuo tik norime, bet ir vaikiškam šėlsmui galo nesimatė. Atrodė, kad diena niekada nepasibaigs, o mes laiko žaidimams turėsime į valias! Persirengę vienas iš kito juokdavomės, bet niekada dėl to nesusipykome. O būdavo daugiau

Vaidinimas Eglutės šventei. Tomas aukščiausias, su karūna, stovi viduryje

progų pasijuokti iš savo aprangos, pavyzdžiui, mokyklinės eglutės spektakliui paruoštų drabužių, karūnų ant galvų ir raudonai padažytų skruostų vaidinimams. Oi, kiek mums kartų pilvus skaudėdavo nuo juoko.

Vaidinti tekdavo ne tik scenoje, bet ir prieš fotoaparato objektyvą. Atsimenu dieną, kai Vidugiriuose buvo atidaryta velykinė paroda. Nors visus darbus buvome seniai apžiūrėję, tačiau kažkokiam leidiniui ar šiaip kitais tikslais reikėjo padaryti nuotrauką, kaip mokinukai apžiūrinėja draugų darbus. Suėjome į svetainę ir bandėme pasijausti mažais aktoriais. Tomas stovėjo pirmas, todėl jam

reikėjo labiausiai įsijausti. Nuotraukoje matyti, kaip prisimerkęs kažką skaito, o lūpų kampučiai rodo, kad jam norisi juoktis. Tomą tikrai ėmė juokas, bet bandė neiškristi iš vėžių, todėl garsiai skaitė po mokinio darbėliu užrašytus vardą ir pavardę. Tai buvo mano darbas. Apibūdino jį, kaip sakoma, trumpai ir aiškiai: „Idomia!“ Toks buvo Tomas. Konkretus žmogus.

Baigęs Vidugirių pagrindinę mokyklą,

Tomas tęsė mokslus Punsko gimnazijoje. Nuo tų metų mūsų keliai vis labiau prasilenkdavo. Daugiau bendravo su naujais klasės draugais, berniukais, o mes, merginos, įsiliejome į savo draugų būrius. Visgi būdavo, kad atsirasdavo bendrų draugų, kuriuos jis mėgdavo pasikviesti pas save į namus, prie degančio laužo pasėdėti. Tomas – viso suėjimo šeimininkas – su svečiais elgdavosi taip gražiai, kad mums net gėda pasidarydavo. Visada „apstovėdavo“, jeigu ko trūkdavo, tuoj viskuo pasirūpindavo, visuomet klausdavo, ar viskas gerai. Jeigu kažko reikėdavo, ko pats nebuvo pajėgus įveikti, į pagalbą ateidavo tėvai. Jie Tomo svečiais pasirūpindavo lyg savo draugais. Tai jie jam padovanojo rūpestingumą.

Tomą atsiminsiu tik gražiomis spalvomis. Tai buvo mano vaikystės ir klasės draugas, su kuriuo rasdavome bendrą kalbą net ir po keliolikos metų. Džiaugiuosi, kad man buvo skirta pažinti būtent tokį Tomą – linksmą, besišypsantį, rūpestingą žmogų. Galbūt dabar visu tuo dalijasi ten, aukštai, su savo seneliu. Tikiu, kad jiems danguje tikrai yra ramu ir tos ramybės trupinėliais dalijasi su gedinčia šeima.

Skaudi ir netikėta mirtis išplėšė iš mūsų šeimos mylimą Sūnų, Tėvelį, Anūką
A. A. TOMĄ VAZNELĮ iš Vidugirių.

Už paguodą, užuojautos žodžius, graudulingas giesmes, maldą ir didelę pagalbą netekties valandą nuoširdžiai dėkojame laidojimo paslaugų įmonės direktoriui Valdui Pečiuliui iš Seinų, Seinų giesmininkams ir jų vadovui Vytautui Grigučiui, liaudiškų šokių kolektyvui „Seina“, firmos „GiT“ darbuotojams, kaimo kapelų atstovams, giminaičiams, artimiesiems ir kaimynams.

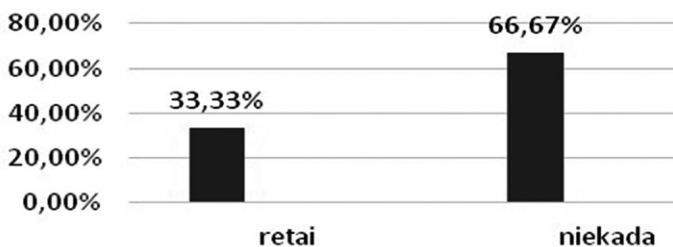
Liūdintys tėvai su šeima

Punsko valsčiaus socialinių problemų įvertinimas

Tęsinys.

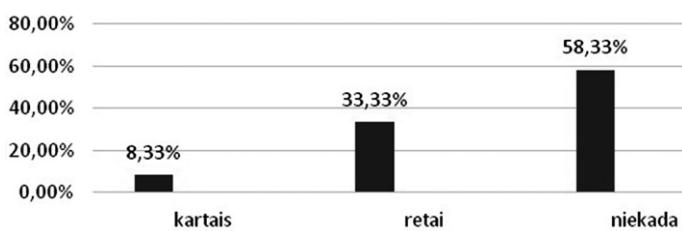
Pradžia „Aušros“ 2021 m. 7 nr.

Be to, 66,67 proc. respondentų patikino, jog niekada jiems neteko iškviesti policijos dėl neblaivių asmenų triukšmavimo alkoholinių gėrimų pardavimo vietas teritorijoje ar šalia jos. 33,33 proc. asmenų teigia, kad tokių situacijų retai pasitaiko.

105 diagrama. Kaip dažnai Jums tenka iškviesti policiją dėl neblaivių asmenų triukšmavimo alkoholinių gėrimų pardavimo vietoje ar šalia jos?

Vėliau respondentų paklausta apie cigarečių pardavimą nepilnamečiams asmenims valsčiaus teritorijoje. 58,33 proc. respondentų patikino, kad, jų nuomone, tokių situacijų nebūna, 33,33 proc. apklaustųjų pasirinko atsakymą „retai“, o likusieji 8,33 proc. – „kartais“.

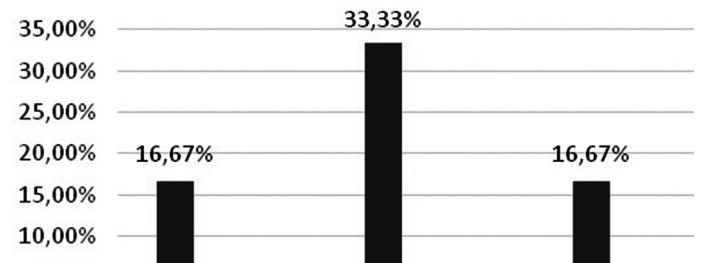
106 diagrama. Nurodykite, ar dažnai Jūsų valsčiuje nepilnamečiams asmenims parduodamos cigaretės.

100 proc. apklaustųjų atsakė, kad niekada jų darbo vietoje neteko jiems parduoti cigarečių nepilnamečiams asmenims.

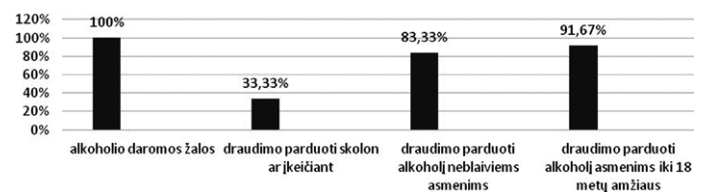
107 diagrama. Ar teko Jums kada nors parduoti cigaretes nepilnamečiams asmenims?

Po to pardavėjai buvo paprašyti nurodyti, ar jiems žinomas auklėjimo blaivybėje ir alkoholizmo prevencijos įstatymas. 33,33 proc. apklaustųjų teigia, kad žino tam tikras įstatymo nuostatas. Po 16,67 proc. asmenų pasirinko šiuos atsakymus: „labai gerai žinau“, „nesu tikras, ar žinau“, „nežinau, bet girdėjau apie šį įstatymą“, „nežinau, niekada apie jį negirdėjau“.

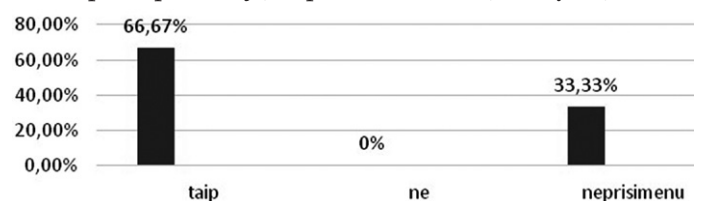
108 diagrama. Ar Jums žinomas auklėjimo blaivybėje ir alkoholizmo prevencijos įstatymas (t. y. OL 2019.2277 su pakeitimais)?

Be to, pardavėjai patikina, jog jų darbo vietoje dažniausiai yra išpėjami užrašai: draudžiama parduoti alkoholį asmenims iki 18 metų amžiaus (91,67 proc.), draudžiama parduoti alkoholį neblaiviems asmenims (83,33 proc.), dėl alkoholio daromos žalos (100 proc.) ir draudimo parduoti skolon ar įkeičiant (33,33 proc.).

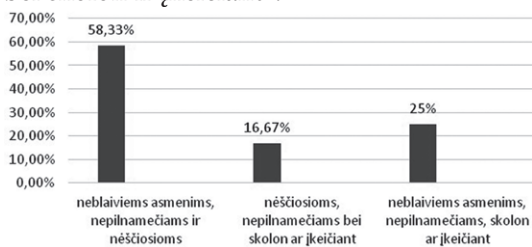
109 diagrama. Ar Jūsų darbo vietoje yra informacija dėl... (Klausimas su keliais atsakymų variantais.)

66,67 proc. apklaustųjų teigia, kad dalyvavo mokymuose, susijusiuose su atsakinga prekyba alkoholiu. Likusieji 33,33 proc. pardavėjų neprisimena tokių mokymų.

110 diagrama. Ar dalyvavote mokymuose, susijusiuose su atsakinga prekyba alkoholiu?

Pabaigoje respondentai buvo paprašyti išsakyti savo nuomonę dėl tam tikrų teiginių, susijusių su auklėjimo blaivybėje ir alkoholio prevencijos įstatymu, ir nurodyti, kam draudžiama parduoti alkoholį. 25 proc. asmenų teisingai atsakė į šį klausimą ir įvardijo: „neblaiviems asmenims, nepilnamečiams, skolon ar įkeičiant“. Tačiau 75 proc. asmenų atsakė blogai nurodydami: „neblaiviems asmenims, nepilnamečiams ir nėsčiosioms“ bei „nėsčiosioms, nepilnamečiams asmenims bei skolon ir įkeičiant“.

111 diagrama. Kam, vadovaujantis 1982 m. spalio 26 d. auklėjimo blaivybėje ir alkoholio prevencijos įstatymu, draudžiama parduoti ir duoti alkoholinius gėrimus?

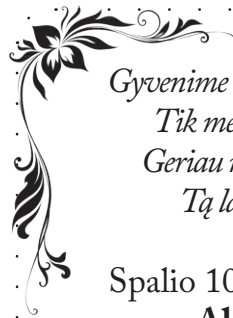
6. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Tyrimo tikslas buvo pristatyti tam tikras socialines problemas, su kuriomis susiduriama Punsko valsčiuje, vadovaujantis šių asmenų grupių nuomone: **suaugusių gyventojų bei vaikų ir jaunimo**. Minėtas tikslas pasiektas analizuojant tyrimo medžiagą, pagal kurią buvo parengtos išvados ir rekomendacijos. Vėliau jos bus panaudotos kuriant įvairių rūšių pagalbos programas, kuriomis siekiama pagerinti situaciją valsčiuje, be kita ko, jo gyventojų gyvenimo kokybę.

Atliktas duomenų įvertinimas ir analizė leido:

- susipažinti su gyventojų problemomis,
- atskleisti problemas, su kuriomis kiekvieną dieną susiduria jaunieji gyventojai – mokyklų moksleiviai,
- nustatyti, ar alkoholinių gėrimų parduotuvės, dirbantys Punsko valsčiuje, turi tinkamų žinių, susijusių su atsakinga prekyba alkoholiu,
- pagal visų tiriamųjų asmenų pateiktus atsakymus nustatyti, koks, jų nuomone, narkotikų, naujų psichoaktyviųjų medžiagų, nikotino ar alkoholio prieinamumas valsčiaus teritorijoje.

(Bus daugiau)

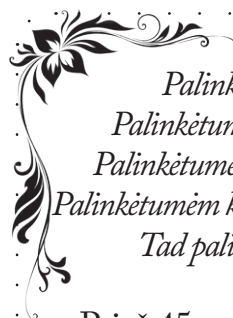

*Gyvenime viskas praeina – ir džiaugsmas, ir ašaros, skausmas...
Tik metai rikiuojas į eilę ir plaukus sidabru nubarsto.
Geriau neskaičiuokite metų, tegul Jūsų dienos dar žydi!
Tą laiką, kuris jau praėjo, tegul anūkėliai palydi!*

Spalio 10 d. garbingą 80-ies metų jubiliejų pasitiko
Algirdas Makauskas iš Pristavonių.

Džiaugiamės kartu su Jumis šia gražia sukaktimi, sveikiname ir siunčiame šilčiausius linkėjimus. Lai Jūsų gyvenimas būna pripildytas begalinės laimės, išsipildančių svajonių, šilumos ir vidinės ramybės. Tegul visi sunkumai būna trapūs, o gyvenimo kelias dar ilgas ir šviesus!
Garbaus jubiliejaus proga su meile sveikina

Brolis Vitas, krikšto dukra Aldutė ir visa Makauskų šeima

*Palinkėtumėm meilės, bet ji ir taip gyvena Jūsų širdyse.
Palinkėtumėm laimės, bet ją kasdien sutinkat savo namuose.
Palinkėtumėm ramybės, bet jos patys iš Jūsų skolinamės dažnai.
Palinkėtumėm kantrybės, bet kantresnių už Jus neteko jau sutikt seniai.
Tad palinkėsime daug dienų – gražių, saulėtų ir šviesių.*

Prieš 45 metus spalio 17 dieną aukso žiedus sumainė
Emilija ir Juozas Slabašauskai.

Brangūs Tėveliai, rubininių vestuvių proga norėtume Jums palinkėti Dievo palaimos, stiprybės, sveikatos ir ilgų gyvenimo metų kartu. Brangieji, būkit laimingi. Gražaus jubiliejaus proga Jus sveikina

Dukra Violeta su šeima

*Gerbiami Elena ir Juozai Žilioniai,
Bendro gyvenimo kelyje būna visko:
Ir ašarų, ir džiaugsmo, ir liūdesio, ir juoko.
Eidami kartu sutikot garbingą auksinį jubiliejų,
Tad nepalūžkit ir eikit toliau kartu dar ilgus metus.
Tolimesniame Jūsų gyvenimo kelyje
Tegul netrūksta geros sveikatos, meilės, saulėtų ir laimingų dienų.*

Pusseserė Alicija ir pusbrolis Stasys su šeima

Lietuvos žiniasklaida

2021 09 27–10 11

Kai esi opozicijoje, negailestingai kritikuoji valdžią. Kai pats tampa valdžia, darai tas pačias klaidas ir esi puolamas dabar opozicijoje esančių anksčiau ten buvusiųjų. Toks besikeičiantis politinis kaleidoskopas Lietuvoje pastebimas visus tris dešimtmečius. Bet tai būdinga, ko gero, visoms demokratiškoms šalims, ir Lietuva – jokia išimtis.

Kad dabartinei Vyriausybei bus lengva, kai ji 2020 m. gruodį, vadovaujama premjerės Ingridos Šimonytės, pradėjo darbą, tikriausiai negalvojo nė vienas politologas, nė vienas politikas. Mat būta beveik 3,5 tūkst. susirgimų koronavirusu (COVID-19) per dieną. O kad po kelių mėnesių prisidės dar ir sienos pažeidėjų iš Baltarusijos antplūdis, numatyti negalėjo niekas. Be abejo, ekstremaliose situacijose ir paaiškėja, ar Vyriausybė – premjero surinkta komanda – sugeba spręsti problemas.

Ir visuomenė apklausose, ir opozicija, ir politologai jau ne pirmas mėnuo I. Šimonytės komandoje išskiria kelis ministrus, kurie, jų nuomone, sėdi „ne savo“ kėdėje.

Ne iš gerosios pusės dažniausiai minimas Sveikatos apsaugos ministerijos (SAM) vadovas Arūnas Dulkyš. Suprantama: susirgimų ir mirusiųjų skaičiai nesustabdomai auga. Pagal susirgimus šalis Europoje pirma, o pagal mirčių skaičių – trečia.

Prezidentas Gitanas Nausėda visą laiką kritikavo ministrą, tačiau po susitikimo Mažeikiuose su lenkiško kapitalo energetikos koncerno „Orlen Lietuva“ vadovais, kalbėdamas su žiniasklaida, buvo itin griežtas A. Dulkyšo atžvilgiu. „Per praėjusią savaitę praradome 150 gyvybių ir tai yra daugiau negu blogai. Yra du keliai ministrui. Arba jis pasako, kad žino, kaip pasiekti persilaužimą, nes šiuo

metu Lietuva yra prasčiausioje padėtyje pagal susirgimus ir trečioje nuogalo pagal mirtingumą, arba, jeigu jis nemato kelių, kaip tai padaryti, tiesiog sąžiningai prisipažįsta, ir nepaima įkaitais Vyriausybės.

Manau, kad tai pirmiausiai yra premjerės sprendimas. Jei premjerė šiandien nepriima šio sprendimo, ponas A. Dulkyš, jei pripažįsta, kad jam sunkoka susitvarkyti, gali padėti premjerėi“, – sakė Prezidentas.

Tuo metu Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) frakcijos seniūnė Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė, anot žiniasklaidos, Prezidentui siūlė vertinant A. Dulkyšo darbą „neperlenkti lazdos“. Politikės teigimu, būtent Vyriausybės sprendimai, o ne politiniai komentarai padidins gyventojų skiepimosi tempus.

Tai žiniasklaidai išplatintame komentare akcentavo ir pats A. Dulkyš. Jis rašė: „Persilaužimo kelias paprastas – toliau visiems skiepytis. <...> Jaučiu premjerės pasitikėjimą ir esu susikonzentravęs į tiesioginį darbą. Savo darbo vertinimą palieku kitiems.“

Paskutinėje Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ rugsėjo mėnesį dienraščio „Lietuvos rytas“ užsakymu atliktoje reprezentatyvioje apklausoje sveikatos apsaugos ministras pateko tarp blogiausiai vertinamų politikų. Jį nepalankiai vertino beveik 48 proc. apklaustųjų. Tiesa, tai – ne blogiausiai vertinamas Vyriausybės narys. Užsienio reikalų ministras Gabrielius Landsbergis bei ekonomikos ir inovacijų ministrė Aušrinė Armonaitė piliečių vertinti dar blogiau.

Progą paleisti strėlę į SAM ir jos vadovą opozicija gavo iš pačios ministerijos. Mat paaiškėjo, kad ministerija

sumokėjo 12 tūkst. eurų DELFI TV laidos „Kitokie pasikalbėjimai“ kūrėjams už tai, kad ministro A. Dulkyšo visuomeninis konsultantas Edgaras Kulikauskas pasirodytų laidoje.

Kaip rašė portalas alfa.lt straipsnyje „Nupirkti „Kitokie pasikalbėjimai“ – vinis į ministro karštą?“, valstiečių atstovė parlamente Agnė Širinskienė sakė: „Toks elgesys yra labai negarbingas ir visiškai nederantis su jokiais politikos etikos principais. Ministras kasdien klimpsta vis į gilesnę duobę. Koronaviruso krizė tapo absoliučiai nevaldoma, taip pat ir šis skandalas daug parodė. Etine prasme toks elgesys nėra suderinamas su ministro pareigų ėjimu. Manau, tikrai būtų labai garbinga ministrui pagalvoti apie kažkokį ramesnį darbą, kurį jis mokėtų dirbti.“

<...> Viešųjų ryšių agentūros „Nova media“ vyresnysis partneris Arijus Katauskas tikino, kad didžiausia problema yra ta, jog nebuvo pranešta apie pasirašytą sutartį.

„Kai žinomi žmonės pasitelkiami komunikacijai, yra visiškai normalu, bet kompromituojama pati informacinė kampanija, kai žmonės turi atsakyti, ar gavo pinigų, ar ne. Reikėtų iš anksto pranešti, ar reklama bus perkama. Skandalas kilo ne dėl to, kad yra informacinė kampanija, o dėl to, kad nebuvo žinoma. Žmonės, kurie yra prieš skiepus, išnaudos tai ir sakys, kad viskas nupirka ir sumokėta. „Ta nuomonė buvo nupirka“, – alfa.lt teigė A. Katauskas.

Kaip pranešė naujienų agentūra BNS, premjerė I. Šimonytė užstojo ministrą A. Dulkyš, nors, anot premjerės atstovės, „situaciją premjerė vertino kritiškai – informacija privalėjo būti pažymėta. Atsakomybę prisiėmė tas asmuo, kuris privalėjo tai užtikrinti ir neužtikrino. Visų ministrų paprašyta

užtikrinti, kad tokie atvejai viešinimo kampanijose nepasikartotų“.

Valdančiųjų nuomone, ministras dėl skandalo nekaltas ir dirba visai gerai, bet juk kaltininkas vis tiek kažkur yra. Jis, tiksliau – ji, pasirodo, visai šalia ministro A. Dulquio. Tai jo patarėja Aistė Šuksta.

„Atsistatydinu iš ministro patarėjos pareigų. Prisiimu atsakomybę už esamas ir galimas pasekmes, kurias sukėlė mano priimti sprendimai dėl SAM komunikacijos.“

Laida „Kitokie pasikalbėjimai“ pasiekė žmones, kurių įprastais žiniasklaidos kanalais būtų nepasiekę. Mano pareiga buvo organizuoti ir koordinuoti visą komunikacijos procesą, todėl prisiimu atsakomybę už visas sudedamąsias jo dalis. Apgailestauju, kad mano sprendimai sukėlė neigiamas reakcijas visuomenėje. Neturėjau jokių ketinimų pasiekti netinkamai nė vienos iš dalyvaujančių pusių atžvilgiu.

Tikiu tuo, ką daro ministras. O mano tolimesnis buvimas komandoje pradėtų kenkti numatytiems darbams“, – išplatintame pranešime rašė patarėja.

Nedažnai būna, kad šalies žiniasklaidoje būtų rašoma apie garsius pasaulio žmones lietuviškame kontekste. Šįkart Lietuvoje nuskambėjo garsaus amerikiečių aktorius ir filmų kūrėjas, „Oskarų“ laureato Clinto Eastwoodo pavardė. Mat nedidelės įmonės „Mediatonas“ iš vieno Tauragės rajono kaimo, kūrusios reklaminius klipus, vienintelis akcininkas – ūkininkas sukūrė netikrą reklamą, kurioje aktorius reklamuoja kanapių produktus. Kaip rašė portalas lrt.lt, 2017 m. kovą įsteigta ir dabar likviduojama įmonė, Registrų centro duomenimis, užsiiminėjo informacinių paslaugų veikla, joje dirbo šeši darbuotojai.

Los Andželo federalinis teismas aktoriui bei jo atvaizdų ir įvaizdžio teises valdančiai bendrovei „Garrapata“ iš „Mediatono“ priteisė 6 mln. JAV dolerių (5,15 mln. eurų) žalos ir 95 tūkst. JAV dolerių (81 tūkst. eurų)

2021 m. rugsėjo 14 d. į amžinybę iškeliavo

A. A. JUOZAS ŠIDLAIŠKAS

iš Punsko.

Nuoširdžius padėkos žodžius tariame Punsko ambulatorijos, Seinų ir Suvalkų ligoninių gydytojams ir medicinos seselėms, kurie rūpinosi jo sveikata ir teikė visokeriopą pagalbą.

Širdingai dėkojame giminėms, artimiesiems, kaimynams, pažįstamiems už užuojautos žodžius, maldas, gėles, aukas, Punsko giesmininkams už gražias giesmes.

Labai ačiū tariame visiems, kurie lankė Velionį gedulo namuose ir padėjo į paskutinę kelionę.

Žmona ir vaikai su šeimomis

bylinėjimosi išlaidų.

Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos lektorius bei advokatų kontoros „Ellex Valiunas ir partneriai“ asocijuotasis partneris dr. Ažuolas Čekanavičius įsitikinęs, jog ieškovams atgauti teismo priteistus pinigus iš Lietuvoje veikiančios įmonės būtų labai sunku.

„Bendroji taisyklė, kad uždarosios akcinės bendrovės akcininkas neatsako už bendrovės prievoles, įskaitant ir padarytą žalą. Žinoma, yra tam tikrų išimčių, susijusių su bendrovės akcininko ypač nesąžiningais veiksmais, padarytu nusikaltimu. Bet šiuo atveju apie tai tikrai nereikia kalbėti, juo labiau kad ir JAV teismų sprendimai, kiek matome iš viešosios erdvės, yra susiję su civiliniu ieškiniu dėl padarytos žalos ir priteista yra iš bendrovės. Todėl sakyti, kad bus išieškoma iš bendrovės akcininko, tikrai negalima“, – sakė A. Čekanavičius.

Be to, norėdami pradėti išieškojimo iš lietuviškos įmonės procesą, ieškovai turėsia kreiptis į Apeliacinį teismą, o jis spręstų dėl JAV teismo sprendimo pripažinimo Lietuvoje.

Pasak portalo tv3.lt, Giedrius Bučinskis, visame pasaulyje nuskambėjusios „firmos“ vadovas, anksčiau yra buvęs kaimo bendruomenės pirminku. Vietos žmonės apie jį atsiliepia

tik gerais žodžiais. „Didelė naujiena, kad gal liečia Ameriką, aktorių, turbūt tikrai yra ta. O taip tai gal per nepagalvojimą visiems gali nutikti. Gal ne ten kažką panaudojo, kur reikia, ir tiek“, – teigė Dauglaukio bendruomenės pirmininkė Kristina Vismierienė. „6 milijonai. Mums, visam kaimui, 5 metus reik dirbti, kad uždirbtume, dar kažin, ar tiek uždirbsime.“ „Nu gal ir gerai, kad nubaudė. Nereik tokių šposų gaminti, daryti“, – šnekėjo žurnalistų kaime kalbinti žmonės.

Gal kaimas susidės kaimynui paremti? „Tai gal apkalbėsime juoko forma ar rimtąja, bet žiūrėsime. Manau, kad mūsų visas kaimas net nėra tiek vertas“, – kalbėjo K. Vismierienė.

Pats „Mediatonas“, palyginti su priteista Los Andželo teismo suma – tikra vargo pelė. Registrų centro duomenimis, įmonės viso turto vertė tik 825,9 tūkst. eurų, iš kurių 592,2 tūkst. eurų sudarė pinigai ir jų ekvivalentai.

Labai originaliai, kaip rašė portalas delfi.lt, „atsiprašydama už bendrataučių poelgį“ pasielgė komunikacijos agentūra „Maniac“. Ji paskelbė atsiprašanti už kitus lietuvius ir siunčianti garsiajam aktoriui dėžę alaus bei kviečianti jį atvykti į Lietuvą paragauti alaus, kuris, kaip jie teigia, „toks geras, kad jį net reklamuoti uždraudė“.